Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1990 йил 12 апрель, пайшанба
№ 84 (4.878).
Баҳоси 3 тийин.

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси съездолди мунозарасининг бориши, КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига Ҳаракат дастури ва КПСС Устави лойиҳаларининг муҳокамаси билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқди. Партия ва жамиятдаги мунозара кенг доирадаги муаммоларга доир турлича фикрларни қиёслаш йўли билан қизғин ва самарали ўтаётганлиги, ана шу партия ҳужжатларини бойитиш учун кўп ва хилма-хил материал бераётганлиги таъкидланди.

Шу билан бирга кўпгина коммунистлар, партия ташкилотлари КПССнинг баъзи аъзолари мунозарани амалий ўзандан фракциячилик кураши йўлига ўтказиб юборишга, партияда ажралишни келтириб чиқаришга зўр бериб уринаётганликларидан жиддий ташвишланмоқдалар. Ана шундай уринишларга баҳо бериш, партия сафларини жипслаштиришга даъват этиш зарурати туғилди.

КПСС Марказий Комитетининг аъзолари, КПСС Марказий Комитети аъзолигига номзодлар, КПСС Марказий тафтиш комиссиясининг аъзолари билан келишилиб, иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетларининг секретарлари фикрларини ҳисобга олиб, КПСС Марказий Комитетининг мамлакат барча коммунистларига «Принципиал негизда жипслашиш учун» очиқ хати тайёрланди, у матбуотда эълон қилинмоқда.

Кеча Москвада Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзининг XXI съезди очилди

ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН БИРГАЛИКДА БОРАЙЛИК

М. С. ГОРБАЧЕВнинг ВЛКСМ XXI съезди делегатлари ҳузурида сўзлаган нутқи

Совет ёшлари қайта қуриш муваффақиятидан астойдил манфаатдордирлар. Ҳозир мулоқот пайти ва социалистик Ватаннинг келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига оладиган авлоднинг овози салмоқли ва нуфузли янграмоқда. Коммунистик партия ёшлар билан баб-баравар фикрлашишни таклиф этмоқда. 10 апрель куни Москвада СССР Президенти, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев ВЛКСМ XXI съезди делегатлари билан учрашди. У совет комсомолларининг кўп миллионли вакиллари ҳузурида нутқ сўзлади. Учрашувда В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, А. Н. Гиренко, Ю. А. Манаенков, Е. С. Строев, Г. И. Усмонов, И. Т. Фролов иштирок этдилар.

* * *

Съезд делегатлари В. И. Ленин мавзолейига гулчамбар қўйдилар. Маросимда М. С. Горбачев қатнашди.

* * *

Сизларни самимий табриклайман, фаолиятингизда, комсомол ишларида муваффақият тилайман. Аммо шунга қарамай съезднинг ўзига муваффақият тилашни ҳозир биринчи ўринга қўяман. Съезд сизларгагина эмас, коммунистларга, бутун мамлакатга зарур, чунки гап ёш авлодимиз - тўғрисида, ёшлар ҳаракати тўғрисида, унинг роли тўғрисида ва табиийки, ВЛКСМдек ёшлар сиёсий ташкилотининг тақдири ва ўрни тўғрисида бормоқда.

Шундай бўлдики, комсомол съезди В. И. Ленин туғилган куннинг 120 йиллиги арафасида ўтмоқда. Социализмни барпо этишнинг Ленин давридан буён 65 йил ўтди. Бу йиллар давомида фожиали воқеалар кўп бўлди. Унда улуғвор жўшқинлик ҳам, истиқбол сари шижоат ҳам, орқага томон оғир чекинишлар ҳам, халқ ташаббуси жўшқинлиги ҳам узвий қўшилиб кетган. Ана шу ўн йилликлар мобайнида халқимиз эришган ғалабалар, чинакам, ҳақиқатан ҳам улкан зафарлар гулдуроси ва қатағон йилларининг қақшатқич руҳи, оғир жудоликлар, бой берилган имкониятлар алами қўшилиб кетди.

Тарихимиз юзага келтирган зиддиятлар совет жамиятининг бугунги турмушига ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Ундан чиқишни биз революцион қайта қуриш йўлларида қидиряпмиз. Бугунги кунда Ленин бизга қай тариқа ёрдам бериши мумкин, биз ундан нимани ўрганишимиз мумкин ва зарур? Ҳозирги вақтда матбуотда Лениннинг мероси тўғрисида, революциямиз, жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг тақдири тўғрисида масъулиятли фикрлашув авж олмоқда. Буларнинг ҳаммаси сиз билан биз учун муҳим ва мен буни табриклайман.

Шуни эътироф этиш керакки, ўтган ўн йилликлар онгимизда Лениннинг маълум даражада соддалаштирилган қиёфасини, турмушнинг барча саволларига жавоб бера оладиган назариётчи, муайян мақсад сари ҳамиша дадил бора оладиган сиёсатчи қиёфасини шакллантирди. Ленин заковатининг, ленинча тактиканинг диалектик тадбиркорлиги, унинг ақидапарастлик ва волюнтаризмдан, авантюризм ва мулоҳазасиз зўрликдан нафратланиши, одатда эътибордан четда қолиб келди.

Ленинизмнинг жўшқинлиги зўравонликда эмас, балки бунёдкорликдадир. Ленин бизга гражданлар урушини эмас, балки гражданлар осойишталиги ғоясини, пароканданликни эмас, бирдамликни васият қилди. У янги турмушни барпо этишда имкони борича кўпроқ кишилар, кейинчалик эса деярли барча меҳнаткашлар иштирок этишини орзу қилди. Социализм меҳнат аҳлининг жонли ва эркин ижоди эканлиги — ленинизмнинг асосий ғоясидир, ўртоқлар.

Бугунги кунда мамлакатимиз ва жамият ҳамма нарсадан кўра одамлар ва халқларнинг эркин, ихтиёрий, ўртоқларча жипслашувига муҳтождир. Октябрь асос солган маънавий имкониятни тиклаш ва кўпайтириш йўли билан ягона оила туйғусини ҳосил қилиш мумкин. КПСС бундай жипслашишнинг кенг ҳаракат дастурини, инсонпарвар демократик социализм ҳаракат дастурини таклиф этади. Партия шу асосда халқнинг туб манфаатларини ҳақиқатан ҳам қадрловчи барча соғлом ижтимоий кучларни жипслашишга чорлайди.

Ҳақиқий Ленин кишини лол қолдирадиган даражада замонавийдир ва бунинг аксини гапирганларга ишонманг. Ўзингиз бунга ишонч ҳосил қилишга интилинг. Қайта қуриш зиддиятларида, ундаги жўшқинлик ва лоқайдликларда социализм тўғрисидаги бутун нуқтаи назарни тубдан ўзгартириш зарурлиги тўғрисидаги ленинча фикр тобора яққол намоён бўлмоқда. Биз Ленин асарларининг, айниқса ҳаётининг сўнгги йилларида ёзилган асарларининг моҳиятини чинакамига чуқур ўрганишимиз зарур. 1983 йилда Ленин туғилган кунда доклад қилиш менга топширилган эди ва мен айни ана шу асарларга мурожаат қилар эканман, Владимир Ильич социалистик революция, давлатимиз тақдиридан ғоят хавотирланганлигини ҳис этдим.

Ўйлайманки, биринчи галда меҳнат аҳлининг жамияти сифатида, демократик тузум, омманинг ижоди сифатида социализм тўғрисидаги, Советлар ҳокимияти, бошқарув аппаратини ўзгартириш тўғрисидаги, меҳнаткашларнинг ўз-ўзини бошқаруви ва меҳнат коллективлари ҳаракати бирлигини таъминловчи централизм тўғрисидаги, ўтиш даври иқтисодиётининг кўп укладлилиги ва унда мулк шаклларининг хилма-хиллиги тўғрисидаги, маданий кооператорлар тузуми ҳақидаги, план ва бозор, қатъий ҳисоб-китоб ва тежамкорлик тўғрисидаги, социализмда миллатлар, суверен совет республикалари федерацияси ҳақидаги, барча миллат ва элатларнинг тенглиги, кўп миллатли мамлакатда яшай олиш тўғрисидаги, инсоният яратган барча маданият бойликларидан баҳраманд бўлиш, социализм даврида маданиятни ривожлантириш ҳақидаги, жанг қилувчи эмас, балки бунёдкор, меҳнаткашларни бирлаштирувчи партия тўғрисидаги Ленин ғояларини чуқур ўрганиш талаб этилади.

Ленинизмдаги энг қимматли нарса — диалектика санъати, ўтиш, революцион даврнинг ғоят мураккаб ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиш, унинг объектив ва субъектив омилларини, ҳаракатлантирувчи кучларини англаш ва улардан фойдалана билишдир. Сизларни Ленин мероси ғоялари тажрибасининг ноёб бойликларидан баҳраманд бўлишга таклиф этаман.

Яна съездингиз тўғрисида гапирар эканман, сизлар маълум даражада аҳамияти жиҳатидан ўз ташкилотининг Москвадаги биринчи съездига тўпланган ва Коммунистик Ёшлар Союзига асос солган йигит ва қизлар ҳал этишига тўғри келган даражадаги вазифаларни ҳал этишларингиз кераклигини айтмоқчиман. Ўшанда шов-шувлар, қизғин мунозаралар бўлиб, уларда «Ёшлар ҳаракати қандай бўлиши керак?» — деган саволга ёшлар билан биргаликда жавоб излаган партиянинг таниқли намояндалари иштирок этган эдилар. В. И. Лениннинг шундан кейинги «Ёшлар союзларининг вазифалари» тўғрисидаги нутқи ҳам шунга бағишланган эди. Ўшанда комсомолнинг дунёқарашига асос солинган, фаолиятининг асосий йўналиши танланган эди. Бугунги кунда эса ана шу мақсад ўзининг бор аҳамияти билан сақланиб қолган ёки қолмаганлигини, ташкилотингиз ўзининг бундан кейинги йўлини қандай дастурлар асосида қуришини аввало ўз-ўзимизга рўй-рост айтишимиз муҳимдир.

Бундан буён ишни қайси йўлдан ва қай тариқа олиб бориш керак? — Бу масала сизларгагина тааллуқли бўлмай, балки партия XXVIII съездининг диққат марказида бўлади, уни бугунги кунда бутун жамиятимиз ҳал этади, пировардида эса ҳар бир совет кишиси ўзи учун ҳал этиши зарур. Сизлар бу ерга қизғин мунозаралардан кейин ўз ўртоқларингиздан топшириқлар олиб келдингиз, аминманки, баъзи делегатлар ўз нуқтаи назарини ҳозирдаёқ аниқлаб олган, бошқалар эса ҳали излашда. Демократиялаш ва ошкоралик одамларга эркинлик берди, уларга ижтимоий турмушнинг долзарб масалалари юзасидан ўз фикрини эркин ифодалаш имконини таъминлади. Матбуотда, йиғилишлар ва митингларда, аудиторияларда кўпинча турли нуқтаи назарлар муросасизлик билан қаттиқ тўқнашмоқда. Мана шу асосий саволга жавоб излашда ғоят кенг кўламда фикр билдирилмоқда. Зотан, ҳамиша шундай бўладики, жамият икки йўл ўртасида турган пайтда инқилобий ларзаларни бошидан кечиради. Бундай шароитда саросимага тушиб қолмаслик, йўлни танлашда янглишмаслик учун аввало даврнинг моҳиятини, воқеаларнинг боришини йўналтириб турадиган асосий хусусиятни, асосий тенденцияни англаб олиш зарур. Сўнгра эса ана шу дастлабки маррадан туриб биз ҳамма жойда ва ҳар куни дуч келадиган кўпгина бошқа, конкрет саволларга жавоб излаш ва топиш осон бўлади.

Агар жамиятимиз бошидан кечираётган ҳозирги паллага, босқичга ғоят қисқа таъриф берадиган бўлсак, менинг назаримда «бурилиш босқичи» деган тушунчадан яхшироқ таърифни топиш қийин. Ҳаммага — мамлакатимизда ҳам, дунёда ҳам совет жамияти бир ҳолатдан бошқа ҳолатга ўтиш жараёнида турганлиги равшан. Демак, бурилиш босқичидамиз. Аммо бурилиш тушунчасининг ўзи рўй бераётган воқеаларга баҳо беришга биз қайси кўламда, қайси мезон билан ёндашувимизга қараб турлича ўлчовга эга. Бундай баҳога тарихий ўлчов билан ёндашадиган бўлсак, мамлакатимизда шу асрда иккинчи инқилоб амалга оширилаётганлигини айтишимиз лозим бўлади.

Биз бундан беш йил илгари шу йўлга кирган пайтимизда катта авлод кишиларигина эмас, шу билан бирга фикрловчи ёшлар ҳам бизда кўп нарса кўнгилдагидек эмаслигини, бундан буён бундай яшаб бўлмаслигини ҳис этган ва англаган эди. Эълон қилинаётган юксак принциплар билан турмушда рўй берган воқеалар ўртасида чуқур жарлик пайдо бўлди. Мамлакат тараққиётнинг деярли барча кўрсаткичлари жиҳатидан орқага чекиниб, ҳалокатли тезлик билан ўз мавқеини бой бера бошлади. Хусусан биз дастлаб ўз вазифамизни танг ҳолатлар кучайишини тўхтатиш, иқтисодиётни, фан ва техникани ривожлантиришни имконқ борича жадаллаштиришдан иборат, деб билдик, партия ҳам вазифани шу тарзда ўртага қўйди. Аммо биз бу жараёнга киришганимиз сари, жамиятнинг оғир аҳволда эканлигини яхшироқ англаганимиз сари айрим камчиликларни тугатиш билан чекланиш мумкин эмаслиги, жамият организми барча бўғинларини тубдан янгилаш зарурлиги янада равшанроқ бўла бошлади. Ана шу фикр-мулоҳазалардан аста-секин қайта қуриш концепцияси юзага келди.

Мамлакатимизда қайта қуришни Марказий Комитетнинг 1985 йилги апрель Пленумидан бошланди, деб ҳисоблашади. Бу тўғри, лекин қайта қуриш сиёсатининг илдизлари давр талабига бориб тақалади, бу ўзгаришларни турмуш мантиқининг ўзи тақозо этди. Ўша пайтдан бери, ўтган йиллар давомида партия XXVII съезди, XIX партия конференцияси, Марказий Комитетнинг сиёсатнинг туб масалаларига бағишланган Пленумлари, кўп ўн йилликлар мобайнида биринчи марта эркин сайлов, СССР халқ депутатларининг учта съезди, янги чақириқ Олий Советнинг сессиялари сингари муҳим воқеалар рўй берди. Олий Совет сессияларида Мулкчилик, Ер, Ижара тўғрисида ва бошқа кўпгина муҳим қонунлар қабул қилинди. Республикаларда ва жойларда яқинда ўтказилган сайлов Совет ҳокимиятининг янгиланган структурасини шакллантиришни якунлайди. Мамлакатнинг миллий-давлат тузумини ўзгартиришнинг янги, чинакам федератив асосдаги ҳуқуқий негизлари вужудга келтирилмоқда.

Биз қайта қуриш натижаларига кейинги йилларда халқаро муносабатларда рўй берган туб ўзгаришларни ҳам ҳисобга олиб баҳо беришимиз учун барча асосларга эгамиз. Биринчи галда бизнинг янги ташқи сиёсатимиз туфайли «совуқ уруш»га чек қўйилди, жаҳон ядро можароси ёқасидан четлатилди. Аниқ қуролсизланиш жараёни бошланди. Қўшинларимиз Афғонистондан олиб чиқиб кетилганлиги кўплаб совет кишилари учун айниқса сезиларли бўлди, деб ўйлайман. Бу ҳам мамлакат қайта қуриш йўлига ўтиб олганлигининг бевосита самараларидан биридир.

Биз ҳаммамиз гувоҳи ва бевосита иштирокчиси бўлган барча нарсаларга назар ташлайдиган бўлсак, саксонинчи йилларга эҳтимол, жаҳон тарихидаги буюк бурилиш тўғри келди, деб айтиш мумкин. Аслида, халқимизга ва бутун инсониятга жуда катта имкониятлар берадиган янги давр юзага келмоқда. Мен илгари гапирган қуйидаги фикрни комсомол съездининг делегатлари билан мана шу учрашувда такрорлашни муҳим деб ҳисоблайман: биз қандай мураккаб вазифаларни ҳал этишимизга тўғри келмасин, қанчалик қийин, кўпинча фожиали ҳолатларга дуч келмайлик, партия ва халқ бошлаган ишнинг тарихий кўлами тўғрисида унутмаслигимиз зарур. Акс ҳолда вазият, турмушимизнинг ночорлиги, тақчилликлар, юмушлар таъсирида йўлдан оғишимиз мумкин.

(Давоми иккинчи бетда).

ПРИНЦИПИАЛ НЕГИЗДА ЖИПСЛАШИШ УЧУН

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ МАМЛАКАТ КОММУНИСТЛАРИГА ОЧИҚ ХАТИ

Коммунист ўртоқлар!

КПСС XXVIII съезди арафасида жамиятда ва партияда юз бераётган мураккаб, зиддиятли жараёнлар бизни ушбу мактуб билан сизларга мурожаат қилишга ундамоқда.

Мамлакатда юз бераётган чуқур ўзгаришлар, мамлакат олдида пайдо бўлган муаммоларнинг ўткирлиги съездга алоҳида аҳамият бахш этади. Кўп нарса партия анжуманимиз қандай тайёрланишига, унга коммунистлар қандай кайфият, ғоявий фикрлар ва сиёсий фаоллик билан келишларига боғлиқ бўлади.

Ҳозир партия ташкилотларида, матбуотда съездолди мунозаралари авж олиб бормоқда, бу мунозараларга партия Марказий Комитети томонидан тайёрланган партия XXVIII съездига Ҳаракат дастури ва партиянинг янги Устави лойиҳалари асос қилиб олинган.

Авторитар-бюрократик системадан қатъий воз кечиш, инсонпарвар, демократик социализмни, самарали планли-бозор иқтисодиётини, ҳуқуқий давлатни барпо этишни мақсад қилиб қўйиш, совет федерациясини янгилаш, халқ учун муносиб турмуш шароитини яратишни кўзлаш, «совуқ уруш»ни тугатиб, ресурсларни мамлакат фаровонлигига сарфлашга ўтиш имконини берадиган янги ташқи сиёсат — КПСС Марказий Комитети Ҳаракат дастури лойиҳасидаги қайта қуришнинг моҳиятини ифодаловчи бу қоидалар партия ва халқни жипслаштириш учун яхши заминдир.

Кенг ва эркин мунозара давомида лойиҳалар қўллаб-қувватланмоқда, танқид қилинмоқда, баъзан эса жуда қаттиқ танқид қилинмоқда, тузатишлар, қўшимчалар, аниқликлар таклиф этилмоқда, муқобил вариантлар киритилмоқда. Ҳаракат дастури ва КПСС Уставини бойитишга хизмат қилиши мумкин бўлган ҳамма таклиф ва мулоҳазаларни умумлаштириш ва таҳлил этиш юзасидан қизғин иш бормоқда.

Мунозара партия ва жамиятдаги мавжуд қарашлар ва позицияларнинг хилма-хиллигини акс эттирмоқда, одамларнинг ижтимоий-сиёсий соҳадаги кескинликдан, иқтисодиётдаги танглик ҳолларидан, миллатлараро негиздаги можаролардан, ажрамачилик тенденцияларидан, жиноятчиликнинг кўпайишидан, интизом ва тартибнинг бўшашиб кетишидан ташвишланаётганликларини кўрсатмоқда.

Бизда ошкоралик, демократия ва фикрлар эркинлиги шароитида сиёсий қарашлар ва позицияларнинг хилма-хиллиги мавжуд бўлиши қоидага айланиб қолди. КПСС ўзининг раҳбарлик роли қонун билан мустаҳкамланиб қўйилишидан воз кечиб, у ғояларнинг рўй-рост, ҳалол рақобатини ёқлаётганлигини амалда кўрсатди.

Шу билан бирга Марказий Комитет муайян шахсларнинг партияни у танлаб олган стратегик йўлдан четга чиқаришга, агар иложи бўлса, партияда ажралишни келтириб чиқаришга уринишларини эътиборга олмаслик мумкин эмас, деб ҳисоблайди.

Бундай уринишлар ҳам ўнг, ҳам сўл томондан бўлмоқда. Бировлар қайта қуришда жамият ва партиянинг «либерал-буржуача ўзгариши»ни кўриб, уни рад этмоқдалар. Бошқалар социализмга қарши кучларга қўшилиб, Октябрь инқилобини фожиали хато деб эълон қилмоқдалар, капитализмни тиклашга даъват этмоқдалар. Миллатчилик, шовинистик кайфиятлар ва ажрамачилик муддаолари жиддий хавфга айланмоқда. Буларнинг ҳаммаси партияда муайян даражада акс этмоқда.

Коммунистлар кўпгина партия структураларида консерватизм, тафаккур ва ҳаракатлар ақидалари, одамлар билан мулоқот олиб бора билмаслик, уларни тинглай олмаслик ва тушунмаслик, уларга ёрдам қўлини чўзмаслик сақланиб қолаётганлигини ҳаққли равишда таъкидламоқдалар. Буларнинг ҳаммаси партия учун катта зарар етказмоқда. Жамият тараққиётининг замонавий тенденцияларини, амалда чинакам демократияни, ошкораликни, инсонга асосий эътиборни қаратишни қарор топтириш эҳтиёжининг кучайиб бораётганлигини ҳисобга олмаслик — сиёсий ҳаётдан четга чиқиб қолиш демакдир. Сталинизм ва турғунлик меросидан узил-кесил воз кечиш — КПСС учун ҳаётий заруратдир.

КПССнинг бир қанча аъзолари қайта қуриш байроғи остида сохта радикал мавқеидан туриб, партияга қарши кураш бошлаганликлари ҳам катта ташвиш туғдиради. Улар ўзларини «изчил демократлар», гўё туб ўзгаришларнинг бирдан-бир тарафдорлари деб эълон қилиб, КПССнинг ғоявий ва ташкилий негизларига ҳужум бошладилар, баъзилари эса тўғридан-тўғри Ленин ва ленинизмга қарши чиқмоқдалар. Шу муносабат билан «Демократик ҳаракат дастури» деб аталмиш дастур теварагига жипслашган кишиларнинг фаолияти эътиборни ўзига жалб қилмоқда.

Эслатиб ўтамиз: КПСС Марказий Комитетининг лойиҳасида муқобил лойиҳаларгача таклифлар киритиш тавсия этилади. Бинобарин партия аъзоларининг бир гуруҳи ўз қарашларини баён қилиб беришида ҳеч қандай ножўялик йўқ, албатта. Бунинг устига «Демократик ҳаракат дастури» матнида баён қилинган жамият ва партиядаги вазиятдан жиддий ташвишланишни, уни қатъиян ўзгартириш муддаосини тушуниш мумкин, ҳужжатнинг ўткир танқидий тусдалиги ҳам кўпларга маъқул бўлмоқда.

Бироқ «Демократик ҳаракат дастури»да аслида партиянинг стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқишга амалий ҳисса қўшишга бироз бўлсада жиддий уриниш йўқ. Унда ҳозирги вақтда жамиятимизни ҳаяжонга солаётган принципиал масалаларга жавоблар, иқтисодиёт, ижтимоий соҳа, миллатлараро муносабатлар, ташқи сиёсий фаолиятга доир аниқ-равшан таклифлар йўқ.

Ўтмишга ва ҳозирги даврга берилган баҳоларнинг кескинлиги, бир қарашда қайта қуришга тағин ҳам ўткирроқ тус бериш муддаоси тақозо этган баландпарвоз шиорлар орқасида «Демократик ҳаракат дастури» муаллифларининг партиямизни фракциялар ва гуруҳларнинг тўла эркинлиги таъминланган қандайдир шаклсиз уюшмага айлантириш, яъни амалда партияни тарқатиб юбориш режалари яширинган.

Айни шу йўналишда кенг тарғиботчилик ва ташкилотчилик фаолияти авж олдириб юборилди. Тарафдорлар рўйхатга олинмоқда, марказда ва баъзи регионларда мувофиқлаштириш кенгашлари тузилган, жойларга вакиллар юборилмоқда. КПССдан мустақил бўлган моддий базани яратиш масаласи қўйилган. Бу эса партияни ичидан парчалаб юборишга, уни сиёсий майдондан четлаштиришга қаратилган йўлдир.

Асл моҳияти жиҳатидан партияга федерал структурани тиқиштиришга, коммунистларни миллий белгисига қараб ажратиб юборишга уринишлар ҳам худди шундай оқибатларга олиб боради.

Биз партиянинг парчаланиб кетишига қатъиян қаршимиз, биз партия сафларини жипслаштириш тарафдоримиз.

У ёки бу муаммоларни тушуниб етишдаги, қайта қуриш вазифаларини ўртага қўйишдаги тафовутлар, агар улар партиянинг ғоявий-назарий ва ташкилий асосларини рад этмаса, ҳар томонлама муҳокама қилиниши мумкин, лекин улар партиянинг парчаланиб кетишига мутлақо сабаб бўла олмайди. Съездолди мунозарасида фаол иштирок этиш, ўз қарашларини баён қилиб бериш, ҳимоя қилиш ва ўтказиш учун ҳар бир коммунистнинг барча имкониятлари бор. КПСС Ҳаракат дастури ва Устави лойиҳалари ҳар қандай таклифлар ва қўшимчалар учун очиқдир. Фақат социалистик йўлимиз доирасида турли фикрларни оқилона бирлаштириш йўлида коммунистларнинг партия ва мамлакат келажагини белгилаб берадиган ягона ҳаракат дастурини яратиш мумкин.

КПСС Марказий Комитети партия ташкилотларининг эътиборини бутун съездолди мунозарасини кучайтириш, уни жамиятни янгилаш жараёнлари билан, амалий ишлар билан мустаҳкам боғлаш зарурлигига қаратади. Турлича ёндашувларни дадиллик билан қиёслаш, ҳар бир амалий ғояга авайлаб муносабатда бўлиш ва шу билан бирга ғоявий парокандалик ва ғоявий мужмалликка муросасозлик билан муносабатда бўлишга йўл қўймаслик керак. Коммунистлар замирида шахсий сиёсий нафсониятдан бошқа нарса бўлмаган баландпарвоз гаплар ва енгилтаклик билан берилган ваъдаларга берилиб кетишга йўл қўймасликлари керак.

Шундай пайт келдики, мунозаралар эркинлигига зарар етказмаган ҳолда, унинг амалий асосларини мустаҳкамлаб, ишни қатъият ва собитқадамлик билан партияни парчалаб юбориш сари олиб бораётган, КПСС ичида фракцияларни ташкилий жиҳатдан шакллантираётган, совет халқининг танлаб олган социалистик йўлини рад этаётган, ўз қарашлари ва хулқ-атвори билан ўзини ўзи партия қаторидан амалда чиқариб қўйган партия аъзоларига нисбатан қандай иш тутиш лозимлигини аниқлаб олиш зарур. Бундай кишилар КПСС сафларида қолиши мумкинми?

Бу масалани сиёсий тараққиёт мантиқининг ўзи қўймоқда, бинобарин уни коммунистлар, партия ташкилотлари ҳамда уларнинг комитетлари ҳал этишлари лозим.

Партияга қарши кураш йўлига ўтган кишилар билан орани очиқ қилиб олиш бу тозалаш, бошқача фикрлашни бостириш эмас. У фракциячи гуруҳларнинг ташкилотчиларига қарши қаратилган бўлиши лозим. Сохта инқилобий жумлаларга учган, жамиятда ва партияда юз бераётган жараёнларни англай олмаган коммунистларга келганда эса бу соҳада фақат бир нарса — чалғитилган ва иккиланаётган кишиларни партия сиёсатининг тўғрилигига ишонтиришга қодир бўлган тушунтириш ишларини кучайтириш зарур.

КПСС XXVIII съездигача уч ойдан камроқ вақт қолди. Кўпгина партия ташкилотларида ҳисобот ва сайловлар, конференцияларга, умумпартия анжуманига номзодлар кўрсатиш бошланмоқда. Эътиқодли коммунистлар, ташаббускор, ижодкор, ахлоқий жиҳатдан мусаффо, партия, ўз халқи, социалистик Ватанимиз олдидаги, жамиятни инқилобий янгилаш тақдири учун масъулиятни чуқур ҳис этадиган кишилар съездга делегат қилиб сайланишлари муҳимдир.

Биз — партия сафларини принципиал негизда жипслаштириш тарафдоримиз, қайта қуриш мақсадларини, инсонпарвар, демократик социализмнинг олий мақсадларини қадрлайдиган барча кишиларнинг мустаҳкам бирлиги тарафдоримиз.

Биз КПСС XXVIII съезди янгиланиш ва бунёдкорлик съезди, партия янги куч ва шижоат оладиган съезд бўлиши тарафдоримиз.

Ташқи иқтисодий фаолиятнинг янги шакллари

Республикаларнинг иқтисодий мустақилликка ўтиши, янгиланган совет федерацияси доирасида уларнинг мустақиллиги кенгайиши турмушнинг барча соҳаларида туб ўзгартишларни талаб қилади. Шу сабабли ҳозирги пайтда ташқи иқтисодий фаолиятнинг янги шакллари, банк хизматини такомиллаштириш сифат жиҳатидан янги аҳамиятга эга бўлмоқда. 11 апрель куни Тошкентда очилган зона семинар-кенгашида шу ҳақда гап борди. Уни СССР ташқи иқтисодий банки Ўзбекистон ташқи иқтисодий банки ҳайъати билан биргаликда уюштирган.

Кенгаш ишида Ўрта Осиё республикалари, Арманистон, Грузиядан ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланувчи министрликлар, идоралар, ташкилотлар ва корхоналарнинг вакиллари иштирок этмоқдалар.

Уч кун давом этадиган кенгаш чоғида ташқи иқтисодий фаолиятга банк хизматини ташкил этиш, чет мамлакатлар билан халқаро ҳисоб-китобни уюштириш ва ўтказиш масалалари муҳокама қилинади.

Манфаатдор ташкилотлар учун хорижий шерикларни танлаш, улар билан ўзаро манфаатли битимлар тузиш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқилади.

Семинар-кенгаш ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. М. Орифжонов қатнашди.

(ЎзТАГ).

ЭКИШ ҚИЗҒИН

Хўжайли районидаги Ленин номли колхознинг Оллоберган Ўтамуродов, Мадат Жуманов бошлиқ бригадаларида кунига 6—7 гектар майдонга барака уруғи қадалмоқда. Механизаторлардан Абдулла Болтабоев, Бекмурод Ўразимбетовлар чигит экишда олдинда бормоқдалар. Райондаги Калинин номли, Ҳамза номли, Энгельс номли колхозларда ҳам чигит экиш ишлари бошлаб юборилди.

Шунингдек, Автоном республиканинг Амударё, Элликқалъа, Тўрткўл, Беруний, Кегайли районларида ҳам дала ишлари авж олдириб юборилди.

Э. ИСМОИЛОВ.

М. С. ГОРБАЧЕВ НУТҚИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Қайта қуриш йўли тўғрилигидан бир дақиқа бўлса ҳам шубҳаланишга асос йўқ. Бу йўл биз учун зарур. Уни қийинчиликлар билан халқнинг ўзи танлади ва у мамлакат учун ҳаётий заруратдир. Бутун фаолиятимизда амал қилишимиз зарур бўлган асосий фикр мана шундан иборат. Шу боисдан барча саволларга жавобларни ўтмишга қайтиб эмас, балки олға томон ҳаракат қилиб, қайта қуриш сиёсатидан воз кечмай, балки уни чуқурлаштириб, янада изчил ва қатъият билан амалга ошира бориб излаш даркор. Баъзилар бизни орқага қайтишга, бошқалар эса кўп ўйлаб ўтирмай ва ҳатто қаёққа бораётганимизни мулоҳаза ҳам қилмай, олға томон жадал ҳаракат қилишга ундаётганликлари учун бу ҳақда гапиряпман. Биз эса ўз сиёсатимизни амалга оширишда изчил, омилкор ва қатъиятли бўлишимиз зарур.

Ҳозирги пайтда қайта қуриш жараёнининг энг қийин босқичида эканлигимиз учун ҳам буни ёдда тутиш айниқса муҳимдир. Таъминотдаги жиддий узилишлар, умуман ижтимоий-иқтисодий муаммолардаги кескинлик, шу туфайли вақти-вақти билан рўй бераётган иш ташлашлар; этник асосдаги можаролар, ажрамачилик, марказдан қочиш тенденциялари; яхши ният билан бирга социализмга қарши турли ғоялар ҳам ўртага ташланадиган митингбозлик; жиноятчиликнинг кўпайиши, ижтимоий ахлоқ даражасининг пасайиши — буларнинг ҳаммаси бугунги турмушимизга хос кўринишлардир. Буларнинг ҳаммаси биз яшаб турган пайтда содир бўлаяпти, бироқ биз бунга шунчаки бардош беришимиз, гўё ҳамма нарса ўз-ўзидан йўлга тушади, яхши бўлади, деб кутиб ўтирмасдан, балки танг вазиятни тезроқ бартараф этиш, давлат кемасини мусаффо сувга олиб чиқиш учун бутун куч-ғайратни сарфлашимиз керак.

Сизларнинг иштирокингизсиз бу ишни амалга ошириб бўлмайди, азиз дўстлар. Комсомолларимиз, бутун совет ёшлари, мамлакат йигит ва қизлари мана шу барча ишларда жуда катта роль ўйнашлари мумкин ва зарур.

Биз бошдан кечираётган пайтнинг фожиаси нимада? Мамлакат мен айтиб ўтган бир ҳолатдан бошқа ҳолатга ўтиш даврининг айни қизғин палласини бошидан кечирмоқда. Дарҳақиқат, иқтисодиётимизда чинакам муаллақ вазият ҳукмронлик қилмоқда. Эндиликда буйруқбозлик системаси амал қилмаяпти. Аммо иқтисодий омиллардан фойдаланишга, одамларнинг ўз меҳнати натижаларидан манфаатдорлигини рағбатлантиришга, одамнинг барча ижодий имкониятларини намоён этишга асосланган янги система ҳам ҳали тўла-тўкис ишга солинмади. Сиёсий соҳада ҳам аҳвол шундай: партия ўзининг сиёсий авангардликдан иборат янги мавқеига мувофиқ ҳозирнинг ўзидаёқ хўжаликни оператив бошқаришдан, давлат турмушининг бошқа амалий масалаларини ҳал этишдан воз кечмоқда ва маълум даражада воз кечди, янги Советлар эса эндигина оёққа турмоқда, улар ўзларининг ҳокимиятни бошқариш ваколатларини ҳали тўла даражада ўзлаштирмадилар, нуфузли аппаратни билимдон кадрлар билан тўлиқ таъминламадилар. Ниҳоят, бунинг учун тўла ҳуқуқий асос бор — мен бунда биринчи навбатда Олий Совет кеча қабул қилган Маҳаллий ўзини ўзи бошқарув ва маҳаллий хўжалик тўғрисидаги қонунни назарда тутяпман.

Хуллас, бир системадан чиқдик, иккинчисига эса ҳали кирганимиз йўқ. Аслида ҳозир ижтимоий фаолиятнинг ҳамма соҳаларида ана шундай ўтиш ҳолати мавжуд. Бу қайта қуриш жараёнининг асосий ҳаракатга келтирувчи кучи вазифасини бажараётган ва айни пайтда ўзи ҳам қатъиян қайтадан қурилаётган, акс ҳолда унга етакчилик позицияларидан четга чиқиб қолиш хавф солиб турган партияга ҳам тааллуқлидир.

Энг муҳими — ҳозир бизнинг ҳаракат дастуримиз бор, бу дастур танлаб олинган йўлнинг асосий белгиларини, ижтимоий жараён бўлган қайта қуришнинг мақсадлари ва вазифаларини, янгиланаётган социалистик жамиятда партиянинг ролини аниқ кўрсатиб беради. Ҳаракат дастури коммунистлар, бутун халқ муҳокамасига қўйилган янги Устав лойиҳаси каби бир хил кутиб олингани йўқ, албатта. Кўпгина қўшимчалар, мулоҳазалар, асосли танқидлар айтилмоқда. Ана шу ҳужжатларни пухталаштириш, уларни партия съездининг ўзида муҳокама қилиш чоғида бу қўшимчалар, мулоҳазалар ва танқид тегишлича умумлаштирилади ва ҳисобга олинади.

Шу билан бирга, биз партияни танлаб олинган йўлдан четга чиқаришга, уни парчалаб юбориш хавфига дуч келдик. Бир томондан, қайта қуриш жараёни чуқурлашувидан қўрқаётган ёки ҳатто орқага қайтишга, Сталин давридаёқ таркиб топган ва ўтган ўн йилликлар давомида унча ўзгармаган турмуш шаклларига қайтишга даъват этаётган консерватив оқим вужудга келди. Бундай орқага қайтиш ҳалокатли бўлур эди, мамлакатни қайтадан тиклаш учун ҳар қандай имкониятдан маҳрум қилиб, уни орқада қолиб кетишга маҳкум этган бўлур эди. Мен бу ўринда орқага қайтиш олдинги тартибларнинг мажбурий қоидаларини: қатағонни, адолатсизликни, сон-саноқсиз қурбонларни, қашшоқликни сақлаб қолишни сўзсиз келтириб чиқариши ҳақида гапираётганим йўқ.

Биз мустаҳкам гражданлик позициясида туришимиз учун орқага қайтиш нималарга олиб боришини кўра билишимиз лозим. Ишончим комилки, халқимиз, биринчи навбатда ёшлар мамлакатни ўтмишга қайтаришга, эришган эркинлигимиздан ажралишга уринишларни қатъиян рад этадилар.

Иккинчи томондан, жамиятга социалистик принциплардан воз кечишни, аслида 1917 йил октябридан кейин босиб ўтилган бутун йўлни хато деб тан олишни таклиф қилмоқдалар. Бундай қилиш тарихий тажрибамизнинг муҳим ижобий қисми бўлган ижтимоий ғалабаларимизни хавф остида қолдириш, ижтимоий тараққиётнинг кенг йўлидан четга чиқиш бўлур эди. Чунки кўпгина социалистик ғоялар ва қадриятлар ҳозирнинг ўзидаёқ XXI аср бўсағасида турган бутун инсоният турмушининг нормасига айланиб қолди ва тобора шундай нормага айланмоқда. Ҳозир ҳамма томондан тан олинганидек, бизнинг ижобий тажрибамизсиз ҳозирги замон цивилизацияси бутунлай бошқача тус олган бўлур эди.

Бундай қилиш оғир шароитда мамлакатни индустрлаш учун, замонавий фан ва техникани яратиш учун кураш олиб борган, урушнинг барча қийинчиликларини ўз зиммасига олиб, ғалаба қозонган ва Европа халқларига озодлик келтирган совет кишилари кекса авлоди хотирасига нисбатан сотқинлик бўлур эди.

Сизлар агар одамлар ҳатто ғоят консерватив ёки ўта сўл бўлган тақдирда ҳам ўз қарашларини баён қилсалар, бунинг нимаси хавфли, дейишларингиз мумкин. Ҳақиқатан ҳам биз ошкоралик ва фикрлар хилма-хиллигини қайта қуриш туфайли мамлакатимизда қарор топаётган демократиянинг мажбурий элементлари, деб ҳисоблаймиз. Бу эса, агар бизнинг Конституцияда мустаҳкамлаб қўйилган давлат ва ижтимоий тузумимиз принципларига зид бўлмаса, ҳар қандай қарашларни оммалаштириш имкониятини кўзда тутади.

Бироқ, гап шундаки, жамиятимизда пайдо бўлган анархиячилардан тортиб монархиячиларгача — сиёсий оқимлар (сиёсий фикрлар хилма-хиллиги ана шундай), турли миллатчилик ва шовинистлик қарашларнинг ваъзхонлари ҳокимият учун курашни тобора фаоллик билан авж олдирмоқдалар, бинобарин биз буни кўрмасликка, тегишли жавоб қилмасликка ҳаққимиз йўқ. Партия, Марказий Комитет ўз позициясини аниқ белгилаб олган. Ҳозирги босқичда бизнинг мақсадимиз — 1917 йил октябрида Ленин, большевиклар, халқ танлаб олган йўлдан воз кечиш эмас, балки социализмни инқилобий тусда янгилашдан иборат. Бизнинг мақсадимиз — энг аввало жамиятимизда эркинлик, ижтимоий адолат камроқ эмас, балки кўпроқ бўлиши учун мамлакатни тубдан янгилашдан, унинг иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий структурасини янгилашдан иборат. Партия ўз сафларини қайта қуриб, ўзининг асосий вазифасини — ишчилар синфи, меҳнаткаш деҳқонлар, халқ зиёлилари манфаатларини ифодалаш, социалистик муддаолар ишлаб чиқувчи ва элтувчи партия вазифасини сақлаб қолиши лозим. Бизнинг мақсадимиз ана шундай, биз ана шу мақсад билан партиянинг навбатдаги съездига бормоқдамиз. Бундай йўл-йўриқ съезд ишида ҳам устун келишига ишонаман.

Комсомол қандай ғоявий-сиёсий йўлни танлаб олишига биз жуда катта аҳамият берамиз, албатта. Ёшлар ташкилотимиз Октябрдан кейинги бутун давр мобайнида партиянинг ёшлар орасидаги таянчи бўлиб келди. Партия билан комсомол ўртасидаги муносабатлар тарихи бир хил эмас. Бундай муносабатлар ўтмишда авторитар-бюрократик система руҳига мувофиқ қурилди. Комсомол ташкилотларини партиянинг бир қисми деб ҳисоблаб келдилар, улар кўп жиҳатдан реал мустақилликдан маҳрум этилган эди. Бу муносабатларнинг ҳаммаси ўтмишга айланиши керак ва ҳозирнинг ўзидаёқ кўп даражада бартараф этилди. Лекин, ўртоқлар, съездингиз танлаб оладиган ғоявий-сиёсий йўлнинг аҳамияти шу қадар кўп ошиб бормоқда. Комсомол ўз вазифасини унутмайди, бундан буён ҳам партия билан ёнма-ён, партия билан бирга боради, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз.

Инсонпарвар, демократик социализм — бу энг муносиб мақсадки, уни амалга ошириш ёш авлоднинг ҳаёт ишига, унинг мамлакат ва халқ бахт-саодати йўлидаги инқилобий ишига айланиши лозим.

Эндиликда бир асосий муаммога тўхталмоқчиман, комсомолнинг ва бутун мамлакатнинг келажаги шу муаммонинг ҳал қилинишига боғлиқ. Ёшларимиз ўзларини сохта пайғамбарлар эргаштириб кетишларига йўл қўймасликларини, уларнинг ҳаётига путур етказиб, мамлакатимизни кулфат тўфонига соладиган чиройли гапларга учмасликларини мен ғоят муҳим, деб ҳисоблайман. Ҳозир мен миллатчилик иблиси деб аташ мумкин бўлган нарса тўғрисида гапирмоқдаман.

Олдинданоқ миллийликни миллатчиликдан аниқ ажратиб олишни истардим. Биринчисига ҳар бир миллатнинг ўзига хослигини, тилини, анъаналарини, турмуш тарзини, тарихий хотираларини сақлаб қолишга бўлган қонуний, адолатли интилиши тааллуқлидир. Шуларнинг барчасисиз инсон миллий ўзлигини ҳис қилишдан маҳрум бўлади, шўра ўтга ўхшаб қолади. Ҳозир биздаги миллатлараро муносабатлар соҳасида юз бераётган ходисаларга баҳо беришдан ўзимни тийиб, яна шуни айтишим мумкинки, партиямиз, давлат ҳокимияти органлари ва Президент сифатида мен совет федерациясини тубдан ўзгартириш йўлларида барча халқларимизнинг энг муҳим эҳтиёжларини қондиришни олдимизда турган асосий вазифалардан бири деб ҳисоблаймиз.

Миллатчиликка келсак, бу бутунлай бошқа гап. Мен уни қисқача шундай таърифлаган бўлардим: бу — бошқа халқларнинг манфаатларини ҳисобга олмай ёки ҳатто унга зарар келтириб бўлсада, ўз миллатининг устунлигини таъминлашга, унинг манфаатларинигина қондиришга интилишдир. Шуниси аниқки, айрим кишилардаги миллатчилик бошқа кишиларда фақат миллатчилик руҳини уйғотади. Биз сиз билан ҳозир шу тезисни тасдиқловчи жонли мисолларни биламиз. Ўзига бўлган нафратни кўриб кўпроқ нафратланиш ва бу орқали ўзгалар нафратини ҳам кучайтиришдек сеҳрланган доирага тушиб қолиш юз беради, бу доирадан чиқиб олиш эса ниҳоятда мушкул. Биз ҳозирги турмушимизда буни ҳам кўриб турибмиз.

Миллатчиликнинг ҳар қандай кўриниши, айниқса агар у ёш авлод онгини қамраб олса, даҳшатлидир. Бу — қовжиратиб юборадиган ва кўзларни кўр қилиб қўядиган ҳиссиётдир. Шунинг учун ҳам комсомолда у бошидан кечириши мумкин бўлган ҳар қандай ташкилий ўзгаришлар юз берганда ҳам унинг келажакдаги тузилиши ва программаси хусусида ҳар қандай қарорлар қабул қилинганда ҳам, бу ташкилотнинг мавжуд бўлиш шарти сифатида ва ҳатто кўп миллатли давлатимизнинг сақланиб қолиши шарти сифатида байналмилаллик принципи ниҳоятда зарур.

Маркс ва Энгельс «Коммунистик партия манифести»да эълон қилган шу буюк ғоя хусусида айтилаётган бемаъни айбловларни рад этиш лозим. Мен байналмилаллик гўёки миллатларни ютиб юборишни, уларни ягона «пролетар қозони»да аралаштириб, эритиб юборади, деган гапларни назарда тутяпман. Назариётчиларимиз яқин ўтмишда бунинг учун баҳона топиб беришарди. Қолаверса амалда ҳам авторитар-бюрократик система ҳамма жойда байналмилалликнинг чинакам мазмунини сохталаштирар, барчани бир қолипга солишга, миллатларнинг қўшилиб кетишини тезлаштиришга уринар, бутун-бутун халқларга нисбатан адолатсизлик қилинишига йўл қўярди.

Буларнинг ҳаммаси бўлган, лекин бу барча халқларимизнинг кўп йиллик меҳнати натижаси сифатида вужудга келган улкан олижаноб бойлигимизга путур етказа олмайди. Миллатлар ўзини-ўзи бошқариши, мустақиллиги, ўзига хослигининг сақланиб қолиниши зарурлигини сира инкор этмайдиган байналмилаллик ғоясининг аҳамиятини ҳам камсита олмайди. Мазкур ғоянинг ҳаётийлигини бугун ҳам Европа, ҳам бутун жаҳон тажрибаси исботламоқда. Чунки инсоният, гарчи босқичма-босқич бўлсада, турли тўсиқларни енгиб ўтиб, иқтисодий, маданий, сиёсий ва оддий инсоний алоқаларни тобора кенгроқ ривожлантириш томон оғишмай ҳаракат қилмоқда. Озод миллатлар ўзлигини сақлаб қолиб, ягона инсоният оиласида тобора кўпроқ бирлашмоқдалар.

Келинглар, жаҳон цивилизациясининг бутун тараққиёти бораётган йўналишга тескари йўналишда вақтинча ҳам ҳаракат қилмаслик учун буни ҳеч қачон унутмайлик. Шундай хавфнинг борлиги эса аён, бу хусусдаги фактлар ўзингизга маълум. Халқларимиз дўстлигини тўла тиклаш ва ривожлантиришга интилишни ёш авлоднинг асосий мақсади қилиб қўйайлик, балки бу, комсомолни янгилашдаги асосий вазифалардан бири ва бундай янгилаш қай даражада муваффақиятли амалга оширилишини белгилаб берадиган чинакам синов бўлиши лозимдир.

Ҳозир ҳаммамизни биринчи навбатда ташвишга солаётган масалага қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Бу — қандай қилиб яқин вақт ичидаёқ иқтисодиётдаги, одамларнинг турмуш шароитидаги вазиятни яхшилаш, халқнинг, айниқса даромади кам бўлган кишиларнинг аҳволини енгиллатиш, истеъмол бозоридаги вазиятни яхшилаш, жамият турмуши бутун муҳитини заҳарлаётган, одамларни йўлдан ураётган тақчилликни қисман бўлсада, тугатиш масаласидир. Вазиятни таҳлил қилиб чиқиб, биз иқтисодий ислоҳот ўтказишни тезлаштириш, бу йўналишда 1992-93 йилларда ўтказиш мўлжалланаётган асосий тадбирларни шу йили ва келаси йилнинг бошларидаёқ амалга ошириш зарур, деган хулосага келдик.

Президент ва Президентлик Кенгаши иқтисодиётдаги ўзгартишларга янги жўшқинлик бахш этадиган ва аввало Олий Совет қабул қилган фундаментал қонунлар асосида хўжалик юритишнинг янги принципларини самарали амалга оширилишини таъминлайдиган бир қанча тадбирларни қабул қилиш учун яқин вақт ичида давлат бошлиғи ваколатларидан фойдаланиш ниятида.

Шошма-шошарлик қилмаймиз. Бу масала хусусида аниқ фикр билдиришдан ўзимни тийиб, фақат шуни айтаманки, шанба куни Президентлик Кенгаши билан федерация кенгашининг қўшма мажлиси бўлади. Унда Совет ҳукуматининг шу хусусдаги таклифларини кўриб чиқиш режалаштирилган. Дастлаб ечимини танлаб олиш, кейин эса халқ муҳокамасига қўйиш лозим. Лекин вазият фараз қилиш имконини берди, булар ғоят мушкул, лекин зарур қарорлар бўлиши керак ва ишни бундан буён қандай олиб бориш масаласи юзасидан миллий келишувга эришишимиз талаб қилинади.

Олдинда ғоят масъулиятли вазифа турибди, лекин оммавий ахборот воситаларида ҳозирнинг ўзидаёқ бир талай тахминлар ва башоратлар пайдо бўлди. Айрим журналистлар, матбуот органлари яқинда бўладиган мажлисларнинг якунларини кутишга сабрлари чидамай, шов-шув кўтаришяпти, сал бўлмаса иқтисодий ўзгартишларни радикаллаштириш йўлига ўтишга даъват этишяпти.

Ҳайратланарли томони шуки, биз гоҳ ислоҳотларнинг суст бораётганлигини, журъатсизликни, чалакам-чаттиликни жаҳл билан танқид қиламиз, уларни тезлаштиришга зўр бериб даъват этамиз, гоҳида эса ўйламасдан, ҳатто уларни жадаллаштириш хусусидаги таклифлар билан танишиб чиқмасдан, «Но пасаран!» (ўтмайди) деб бор овозимиз билан қичқирамиз.

Буларнинг ҳаммаси турмушимиздаги, қайта қуриш жараёнидаги бор гаплар. Сиз бу хусусда куч-ғайрат тўлиб-тошадиган комсомол ёшида мумкин бўладиган даражада мулоҳазали бўлишингиз лозим. Ҳозир замон шунақа, ёшлар иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш режаларини амалга оширадиган «зарбдор бригада» бўлиши керак. Сусткашлик мамлакатдаги вазиятни кескинлаштиряпти, биз бир йўлни танлашимиз ва шу йўлдан қатъият билан боришимиз даркор.

Ёшларнинг, албатта, ўз ҳаётий мақсадлари ва эҳтиёжлари бор. Ёшлар муаммолари ҳозир бутун мураккаблиги билан ошкор бўлиб, гўё бир йўла тошиб чиқди. Улар жамиятнинг бутун диққат-эътиборини ўзига қаратди, айни қайта қуриш ёш авлоднинг кескинлашиб кетган муаммоларига иш билан кечиктирмай жавоб бериш заруратини намоён этди. Аввало, давлатнинг ёшларга доир яхлит сиёсатини ишлаб чиқиш ва ҳаётга татбиқ этиш зарур. XIX Бутуниттифоқ партия конференциясидаёқ шундай қарорга келинган эди. Шу кунларда СССР Олий Совети бундай сиёсатнинг умумий асосларини қонун йўли билан мустаҳкамлаб қўйиш билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқмоқда — бу хусусдаги қонун лойиҳаси, менга айтишларича, кеча биринчи муҳокамада қабул қилинди.

Авж олган муҳокама давомида ёшлар тўғрисидаги махсус қонун ҳужжатларининг мақсадга мувофиқлиги ёки мувофиқ эмаслиги ҳақида хилма-хил, шу жумладан салбий қарашлар билдирилмоқда. Дарҳақиқат, ҳамма нарсани навбатдаги концепцияни ишлаб чиқишга, марказда қарорлар қабул қилиниши ёки миллиардлаб сўмлик афсонавий маблағ ажратиш тўғрисидаги мулоҳаза юритишга айлантиришдан фойда йўқ. Асосийси, менимча, бутун жамиятда ёшлар тўғрисида реал ғамхўрлик қилиниши томон қатъий бурилиш ясалишига эришиш, ёшларнинг умумсиёсий ва ижтимоий жараёнларда тенг ҳуқуқ билан иштирок этишига кафолат беришдир. Бизда бундай бўлмаган, бунинг устига, бугун биз айтишимиз мумкинки, ёшлар хусусий мулкдан ҳам, ишлаб чиқаришдан ҳам, эҳтимол ҳокимиятдан ҳам ва қандайдир даражада маданиятдан ҳам жамиятнинг бошқа қатламларига нисбатан кўпроқ бегоналаштирилиб қўйилган.

Истиқболни ҳисобга олиб, иқтисодий-ҳуқуқий жиҳатдан ёшларнинг манфаатларини амалга ошириш учун шароит яратиш, ўзгариб турган иқтисодий муносабатлар шароитида уларнинг меҳнат ҳуқуқларини муҳофаза этиш муҳимдир. Давлат ва жамият ёшларга аввало улар ҳаётда дастлабки қадамларни қўяётган пайтда мададкор бўлиши лозим. Лекин инсоннинг жамиятдаги ўрни шунчаки унинг ёши билан эмас, балки қобилиятлари, билим даражаси, малакаси, ишга муносабати билан белгиланиши керак. Бу қандайдир имтиёз бўлмаслиги даркор.

Ёшларнинг жамият турмушида тўла иштирок этишлари сиёсий жиҳатдан қоидага айланиши лозим. Лекин шуни айтишим кераки, энг яхши қонунлар, демократия, ошкоралик — бу ҳали мақсадга эришиш учун кафолат эмас. Кўп нарса сизларнинг позициянгиз ва фаоллигингизга боғлиқдир. Ўтган сайлов кампанияларини таҳлил қилиб, сизларнинг ҳам, бизнинг ҳам умидларимиз оқланмаганлигини тан олиш керак. Бу партиянинг ёш авлодга доир фаолиятидаги камчиликлардан ҳам, ёшларнинг ўзининг муайян қисмидаги заифлик ва ғўрликдан ҳам далолат беради. Баъзилар ҳозирча митинглардан нари ўтишолмади. Митинглар уюштиришнинг машқини олишди-ю, лекин сиёсий жараёнда иштирок этиш санъатини ҳали ўрганишмади.

Партия ва бутун жамият учун ёшларни сиёсий фаолиятнинг хилватгоҳларида ушлаб туришдан маъно йўқ. Бу мамлакат учун кулфат халос ва биз муайян босқичларда бунинг қандай бўлганини ҳамда нима билан тугаганини биламиз. Ҳокимият барча бўғинларининг, аппаратнинг қариши, куч-ғайратдан маҳрум бўлиш, консерватизм, жамият тараққиётига путур етиши билан тугаган эди.

Ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини амалга ошириш йигит ва қизларнинг ўз гражданлик бурчларини ҳалол бажаришларидан ажралмасдир. Жонли диалектик алоқа ана шундай ва ёшлар ҳаракатида мамлакатни янгилашдан иборат инқилобий жараённинг чинакам онгли ижодкорлари фақат шу йўсинда тарбияланиши мумкин.

Ижтимоий планда жамиятдаги бутун муҳит, давлат сиёсати ёш авлод ижодий имкониятларини рўёбга чиқаришга, бу имкониятларни ўстириш ва кўпайтиришга ёрдам бериши керак. Бу ижтимоий ишлаб чиқариш соҳасига, халқ таълими системасига, фан ва маданиятга ҳам баб-баравар тааллуқлидир. Харажатлар орасида таълим ва маданиятга сарфланадиганидан кўра кўпроқ самара берадигани йўқ. Биз буни аллақачон тушуниб олдик, лекин бу тушунча конкрет қарорларда ҳали чинакамига ўз аксини топгани йўқ. Мамлакат йигит ва қизлари ҳаётга тайёргарлик кўриб қўшилишлари учун шароитлар яратишда дастлабки қадамлар қўйилди, холос. Бу соҳада муаммолар кўп ва улар фақат молиявий муаммолар эмас. Буларнинг ҳаммаси — давлатнинг, лекин шу билан бирга комсомолнинг ҳам вазифаси ва ташвишидир.

Қадрли ўртоқлар, ҳар бир янги авлод ҳаётга ўзича қадам қўяди. Сизнинг йўлингизнинг ўзига хослиги ҳам бетакрордир. Бунинг сабаби аввало шундаки, сизлар алоҳида бир даврда яшамоқдасиз. Сизнинг ёшлик йилларингиз қайта қуриш даврига тўғри келди. Бу тарихий жараённинг буюк янгилиги янгича тафаккурни талаб қилади, тор қарашларни инкор этади, эски ақидаларни бузиб ташлайди, билим ва ахлоқ-одобнинг ролини юксалтиради. Сиз, ёшлар, ўтмиш тажрибаси ва эски билимлар ижобий жавоб бермаётган нарсаларнинг кўпини англаб етишингиз ва ўзингиз учун, қолаверса бутун жамият учун қайта кашф этишингиз керак бўлади.

Ишончим комилки, жамиятдаги янги жараёнлар объектив равишда ўзининг бутун келажакка интилиши билан туб ўзгартишлар зарур эканлигига қаратилган. Улар пировард натижада ёшларга, уларнинг орзу-умидлари ва ҳаётдаги режаларига қаратилган. Келинглар, давр келтириб чиқарган ва олдимизга қўйган ғоят мушкул вазифаларни ҳал этиб, шу йўлдан биргаликда борайлик.

* * *

М. С. Горбачев съезд делегатларининг кўплаб саволларига жавоб қайтарди. Саволлар ва уларга берилган жавоблар матбуотда эълон қилинади.

АЁЛЛАРГА ОСОНМИ?

ТАССнинг парламентдаги мухбирлари Кремлдан хабар қиладилар

Парламент палаталарининг 10 апрель куни бўлиб ўтган қўшма мажлисида кўриб чиқилган «Хотин-қизлар аҳволини яхшилаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оилани мустаҳкамлашга доир кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида»ги масала юзасидан мунозараларда қатнашиш учун 16 аёл ва... 21 эркак ёзилди. СССР Олий Советининг Раиси **А. И. Лукьянов** залнинг хушчақчақ маъқуллаши билан эркак депутатларнинг инсоният гўзал қисми ишларига бундай эътиборини қутлади. Нима ҳам дердик, балки бунга уларни СССР Президентининг ибрати илҳомлантиргандир?

М. С. Горбачевнинг мазкур муаммоларни энг аввал кўриб чиқиш тўғрисидаги таклиф баён этилган мактуби давлатнинг инсон, оила, бола эҳтиёжлари томон бурилишининг яхши белгисигина эмас. Президентлик фаолиятининг дастлабки ҳужжатларидан бирига айланган бу мактуб шундай сиёсат ва амалиётнинг реаллиги ва истиқболлигига умид бахш этади. Унда таъкидланишича, гап жамиятимиз турмуши туб масалалари ҳақида, унинг ҳозирги куни ва келажаги ҳақида бормоқда. Бошқа соҳалардаги ишлар аҳволи қанчалик ўткир бўлмасин, оналар ва болалар ҳақида ғамхўрлик қилиш ҳамма нарсадан устун туриши керак. Уларга эътибор — ҳар қандай жамиятнинг, энг аввало социалистик жамиятнинг маданияти, маданийлигининг энг муҳим кўрсаткичларидан биридир.

СССР Олий Советининг қарори лойиҳаси барча комитетлар ва комиссияларда айнан ана шу нуқтаи назардан муҳокама қилинди, деди ҳужжатни тақдим этган хотин-қизлар ишлари, оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг раиси **В. И. Матвиенко**. У кўпгина аниқ ва муҳим таклифлар киритилганини маълум қилди. Шуларнинг бир қисми ҳозирнинг ўзида инобатга олинди, бир қисми оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оилани мустаҳкамлаш давлат программасига киритилади. Депутат мазкур сессияда программа концепцияси лойиҳасини муҳокама қилиш, сўнгра эса умумхалқ муҳокамасидан ўтказиш тўғрисидаги таклифларни қўллаб-қувватлади.

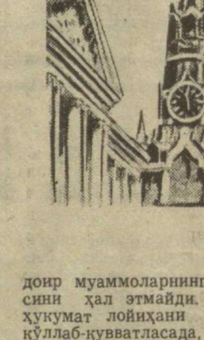

Дарҳақиқат, бу тадбирларни энди орқага суриб бўлмайди. Болалар уйлари ва мактаб-интернатлардаги 160 минг бола, ақлий ва жисмоний нуқсонлари бўлган қарийб икки миллион бола жамият ғамхўрлигини кутмоқда. Совет ишчи аёлига бир сменада қўлда етти тоннагача юк ташишга, япон аёлига эса атиги 700 килограммгача юк ташишга рухсат берилган, ахир бундай таққослаш бизни безайдими? Тунги сменаларда бизнинг мамлакатимизда эркакларга нисбатан кўпроқ аёллар ишлашади. Бу эса на фақат аёлларга, бошқаларга ҳам ёқмайди.

СССР Министрлар Советининг Раисининг биринчи ўринбосари **Л. А. Воронин** таклиф этилган тадбирларни молиявий-иқтисодий жиҳатдан асослаб берди. Унинг таъкидлашича, бу таклифлар оналик ва болаликка доир муаммоларнинг барчасини ҳал этмайди. Гарчи ҳукумат лойиҳани умуман қўллаб-қувватласада, давлат ҳамёнида уни амалга ошириш учун етарли маблағ йўқ. Шундай бўлсада, талаб қилинаётган 3,2 миллиард сўмдан Министрлар Совети бошқа ташкилотлар билан биргаликда 2,6-2,8 миллиард сўмни ажратиш имкониятини топди. Ҳукумат вакили қарорнинг икки бандини амалда жорий этишни кечиктиришни таклиф этди. Унинг фикрича, уларни амалга ошириш учун талаб қилинадиган пулни марказлаштирилган манбалардан 1992-1993 йилдагина топиш мумкин бўлади.

Халқ депутатлари фақат қўшимча маблағлар ёрдами билан барча муаммоларни ҳал этиш хусусида хом хаёлга боришгани ҳам йўқ. Масалан, бўлажак ота ва оналарни тарбиялаш борасида зўр ташвиш билан гапирдилар. Кўп йиллар мобайнида оила вазифасини турли давлат ташкилотлари: мактаб, милиция, жамоат ташкилотлари бажаришга уриниб келган. Бора-бора оила ўз мавқеини йўқотди. Унинг обрўсини тиклаш, унга тарбиялаш вазифасини қайтариб бериш керак. Минбардан жумладан, оналар учун 6 соатлик иш куни жорий этилиши, 1 ёшгача болалари бўлган оталарни Қуролли Кучлар сафларига чақиришни бекор қилиш, ёш оилаларга имтиёзли шартлар билан уй-жой бериш тўғрисидаги таклифлар янгради. Оналик ва болаликни муҳофаза қилувчи давлат хизматини тузиш ҳам таклиф этилди.

Мулоҳаза ва таклифлар кўп бўлди, лекин уларни дарҳол амалга ошириш мумкин бўлмагани туфайли давлат комплекс программаси ишлаб чиқилиши чоғида уларни инобатга олиш тўғрисида келишиб олинди. Депутатлардан 404 киши ёқлаб, бир киши қарши овоз берган ва 2 киши бетараф бўлган ҳозирги қарорда эса энг ўткир, оғриқли муаммолар тилга олинган.

Кечқурунги мажлисда депутатлар «ССР Иттифоқи билан федерация субъектлари ваколатларини белгилаб қўйиш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини иккинчи муҳокамада кўриб чиқишга киришдилар. Биринчи муҳокамадан сўнг пухталаштирилган ҳужжатни парламентга тақдим этган Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари **Б. И. Олейник** бу — марказ ваколатлари торайганида федерация субъектлари реал мустақиллигини изчил мустаҳкамлаб бориш йўлидаги янги қадам эканини таъкидлади.

Кун тартибидаги масалалар кўпгина қарама-қарши фикрларни вужудга келтирди. Бу масалалар юзасидан музокарага бир ярим соатдан кўпроқ вақт кетди. Шундан кейин депутатлар қонуннинг фақат номинигина тасдиқлаб, муҳокамани бошқа кунга қолдирдилар.

Кечқурунги мажлис «беҳуда» ўтмаслиги учун депутатлар иш куни тугаган бўлсада, илгари муҳокама қилинган «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг иқтисодий муносабатлари асослари тўғрисида»ги қонун лойиҳасига яна қайтишга қарор қилдилар. Бир нечта тузатишлар тасдиқланганидан кейин у қабул қилинди.

Шундан кейин депутатлар кечаги кундан қолган «қарз» — ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноят судлови асосларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини муҳокама қилиш билан шуғулландилар. Лойиҳани СССР Олий Совети кўриб чиқиши учун қонун лойиҳаси таклиф этиш тартибида депутат **А. М. Яковлев** киритган эди. У ахборот билан чиқди ва парламентнинг қонунчилик масалалари комитети қилган тузатишларни баён этди. Қисқа муҳокамадан кейин бу қонун ҳам қабул қилинди.

Л. ЕРМАКОВА, С. ЖАРКОВ, В. ЗЕНЬКОВИЧ.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти ўртоқ Михаил Сергеевич ГОРБАЧЕВга

Биз, Совет Литвасидаги саноат корхоналарининг ишчилари ва хизматчилари регионлараро гуруҳ деб аталган гуруҳга мансуб СССР халқ депутатларининг турмушимизга аралашаётганига қарши қатъий норозилик билдирамиз. Депутатлар мамлакатимизни парчалаб ташлашга ва Болтиқ денгизидан Қора денгизгача «Буюк Литва князлигини» барпо этишга уринаётган «Саюдис»ни ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқдалар.

Бу депутатларнинг уларни сайламаган одамлар турмушига аралашишга қандай ҳаққи бор? Улар бу ерда нималар юз бераётганлигини, СССР граждани ҳуқуқлари топталаётганлигини, бошқача фикрловчилар таъқиб этилаётганлигини, маҳаллий миллатга мансуб бўлмаган кишилар жамиятга ўгай бўлиб қолаётганлигини тасаввур ҳам қилмай, миллатчиларга маслаҳатлар бермоқдалар, уларнинг «демократия»сини табрикламоқдалар. Башарти бу депутатларга бизнинг бу ердаги ҳаётимиз шу қадар ёқиб қолган экан, биз улар билан квартирамизни алмаштиришга розимиз ва улар шу ерда яшаб кўришсин. Эҳтимол ана ўшанда Литва Олий Совети сиймосидаги сиёсий найрангбозларни ҳимоя қилиш истаги қолмас.

Демократия учун курашаётган депутатлар «Саюдис» ва унинг ҳукумати бу ерда янги диктатура ўрнатишга уринаётганлигини кўришни хоҳламаяптилар. Бу ерда радио, телевидение ҳамда газеталарни эгаллаб олиб, фақат ўзлари учун мақбул ахборотни тарқатмоқдалар. Уларнинг фикрига қўшилмаган кишиларнинг ҳаммасини халқ душманлари, деб эълон қилмоқдалар, айни вақтда парламент шундай қонунларни қабул қилмоқдаки, уларга мувофиқ «Саюдис» фикрига қўшилмаган кишиларни турмага ташлаш мумкин. «Саюдис» ўзини Литвадаги ягона ҳукмрон партия деб эълон қилишни истаб қоладиган кун узоқ эмас.

Биз Иттифоқ телевидениеси ва бошқа оммавий ахборот воситалари бу ерда юз бераётган воқеаларни холисона ёритишини талаб қиламиз. Қаршиликни сезмай белгиланган мақсад сари тезюрар поезд каби ғизиллаётган авантюрачиларнинг хатти-ҳаракатларини рағбатлантириш етар.

Биз сиздан дарҳол чора кўришни ва бу ерда Президент идора қиладиган зонани жорий этишни илтимос қиламиз.

СССР қонунларини барпо этаётган одамлар бу ерга бу қонунларни топташни рағбатлантириш учун келаётганликларини кўриш ачинарлидир.

Мурожаатномамизни СССРдаги барча гражданлар, СССР Олий Советининг депутатлари, бундай депутатларни сайлаган сайловчилар танишиб чиқишлари учун матбуотда босиб чиқаришни сўраймиз.

СССР ПРЕЗИДЕНТИ ЎРТОҚ М. С. ГОРБАЧЕВГА МАКТУБГА ВИЛЬНЮСДАГИ «ВИЛЬМА» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИДАН 41 КИШИ ИМЗО ЧЕККАН.

ТОШКЕНТДА ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ

Партия ва халқнинг содиқ фарзанди, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретари Усмон Юсупов туғилган куннинг 90 йиллигига бағишлаб 11 апрель куни Тошкент жамоатчилик вакилларининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Республика Уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг раиси Р. Ғ. Ғуломов Усмон Юсуповнинг ҳаёт йўли тўғрисида маъруза қилди.

У. Юсупов билан бирга ишлаган партия ветеранлари унинг тўғрисидаги хотираларини сўзлаб бердилар.

Йиғилиш аҳлига «Усмон Юсупов» деб аталган ҳужжатли фильм кўрсатилди.

(ЎзТАГ).

ЕТТИ ЎЛЧАБ, БИР КЕС

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Кейинги кунларда редакциямизга пойтахт областининг Тошкент, Калинин, Оржоникидзе, Паркент районларидан катта-катта тутзорлар бузиб ташланаётгани, ариқ ва йўл ёқаларидаги шундай дарахтлар қўпорилаётгани ҳақида ташвишли хабарлар кела бошлади. Йўлланган хатларда, телефон қўнғироқларида пиллачилик билан шуғулланувчи кишилар бундай аҳволдан қаттиқ безовта бўлаётганликлари яққол сезилиб турарди. Улар «Тутзорларга нега қирон келтирилмоқда?» деб сўрашганида «Пилла тайёрлаш планлари камайтирилганлиги учун» деган мазмунда жавоб олишибди. Шу масала билан атрофлича қизиқдик.

Пиллачилик Тошкент вилояти қишлоқ хўжалигининг муҳим тармоқларидан бири саналади. Ўтган йили тутларнинг анчагина қисмини совуқ уриб кетганлиги сабабли 1988 йилги кўрсаткичларни мисол қилиб келтириш ўринлидир. Ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилида пландаги 2.235 тонна ўрнига 2.450 тонна пилла тайёрланган эди. Кейинчалик бундай хом ашёга бўлган талаб-эҳтиёж бироз камайганлиги ҳисобга олиниб, йиллик план 235 тоннага камайтирилди ва 2.000 тонна миқдорида белгиланди. 1990 йил режалари шакллантирилаётганда эса бу кўрсаткич яна 150 тоннага қисқартирилди. Тошкент областида сабзавот, мева, узум, картошка ва бошқа ноз-неъматлар етиштиришни кўпайтириш мақсадида шундай йўл тутилди. Бундан ташқари тармоқ мутасаддилари пилла планини камайтириб, қўшимча топширилган ҳар тонна хом ашё учун тўланадиган маблағ миқдорини кўпайтиришни кўзда тутишганди. Вазият тақозосига кўра бўлаётган қисқаришлардан айрим колхозлар ва совхозлар, айниқса Тошкент райони раҳбарлари бир томонлама хулоса чиқариб, аҳолининг кўпгина қатламлари учун унчалик маъқул бўлмаган йўлни тута бошладилар. Яъни улар тармоқда кейинги йилларда вужудга келган озгина мушкулликдан фойдаланиб, пилла тайёрлаш планини икки-икки ярим баравар қисқартириш пайига тушиб қолишди.

Тошкент районида 1988 йили пландаги 142 тонна ўрнига 144 тонна қимматли хом ашё тайёрланган эди. 1989 йилда тутларни совуқ уриб кетганлиги сабабли жуда оз миқдорда пилла топширилди. 1990 йилда ўн иккинчи беш йиллик планига мувофиқ, Тошкент областидан 235 тонна маҳсулот камайтирилганлиги ҳисобга олинган ҳолда районда 124 тонна хом ашё тайёрлаш кўзда тутилаётган эди. Лекин район партия, совет, хўжалик органларининг раҳбарлари область идораларига мурожаат этиб, 1990 йил планини 63 тоннага қадар камайтиришни сўрадилар. Бу таклифга Тошкент область пилла ишлаб чиқариш бирлашмаси ўз муносабатини билдирди. Шу ташкилот Тошкент районида тутзорлар кўплигини, яхши ривожланганлигини, аҳоли зичлигини ва бошқа омилларни ҳисобга олган ҳолда пилла тайёрлашни кескин камайтириш мақбул йўл эмаслигини, агар жуда зарур бўлса планни 90 тоннагача қисқартириш мумкин деган ўз хулосасини айтди. Афсуски, Тошкент область план комиссияси ва бошқа мутасадди ташкилотлар мутахассисларнинг малакали фикр-мулоҳазаларини ҳисобга олмадилар. Оқибатда план 63 тонна миқдорида белгиланди. 1988 йилда 144 тонна хом ашё тайёрланганлигини ҳисобга олсак, иш ҳажми қанчалик камайтирилганлиги аён бўлади.

Хўш, район, хўжаликларнинг раҳбарлари нега пилла тайёрлаш миқдорини кескин қисқартиришга ҳаракат қилмоқдалар? Бу бир ёқлама фикр юритиш оқибатидир. Айримлар «Пиллачилик соҳасида соф фойда олиш қийин. Топширилган хом ашё учун давлат томонидан бериладиган маблағ асосан пиллачиларга иш ҳақи тўлашга ва бошқа харажатларга сарфланади. Оворагарчилиги кўпу хўжалик кассасига тушадиган кирумнинг эва мазаси йўқ. Шунинг учун бу даҳмазадан қутилиб, кўпроқ фойда берадиган соҳаларни ривожлантириш ҳақида қайғуриш керак», деб ўйлайдилар. Афсуски, улар пиллачиликнинг ўзига хос афзалликларига, ички имкониятларни ишга солишдаги аҳамиятига етарли баҳо бермайдилар. Биринчидан, узоғи билан бир ярим ой давом этадиган пилла қурти боқиш ишига колхозчилар, совхоз ишчилари билан бирга бошқа соҳаларнинг вакиллари, уларнинг оила аъзолари жалб этилади. Пенсия ёшидаги тажрибали кексалар ўсмирларни қанотларига олиб ҳам иш ўргатадилар, ҳам моддий неъмат яратишда қатнашишга кўникма ҳосил қиладилар. Демак аҳолининг ишлаб чиқаришда бевосита иштирок этмайдиган қатламидан фойдаланилади. Иккинчидан, пилла қурти боққан ҳар бир оила деҳқонлар тили билан айтганда биринчи «ҳосилга» ва айни пайтда йилнинг дастлабки даромадига эга бўладилар. 80—120 килограмм хом ашё топшириб, халқимиз таъбирича «илик узилди» пайтида кам деганда 500—800 сўм пул олиш ҳар бир оила учун жуда асқотади. Учинчидан, аҳоли зич бўлган ерларда пиллачилик билан шуғулланиш одамларни иш билан таъминлашда, оилалар маълум даражада даромад қилишларига имкон яратишда муҳим аҳамиятга эга. Бу масала барча жойларда бўлгани каби Тошкент вилоятида ҳам тобора долзарб муаммо бўлиб бормоқда.

Чуқур мулоҳаза юритилмай тузилган режа область ташкилотлари томонидан қўллаб-қувватланганини, малакали таҳлил этиш асосида жиддий нуқсонга йўл қўйилаётганлиги тушунтирилмагани ва камчилик ўз вақтида бартараф этилмагани кишини ғоят таажжубга солмоқда. Область план комиссияси ва бошқа тегишли идоралар вилоят бўйича қисқартирилган 150 тонна пилланинг 61 тоннаси фақатгина Тошкент райони улушига тўғри келишига, бу ерда бир йилнинг ўзида хом ашё тайёрлаш ҳажмини 54 фоизга қисқартиришга хайрихоҳлик билдиришди. Ана шундай тўхтамга келинаётганда кўпгина иқтисодий масалалар ҳисобга олинмади. Биринчидан, вилоятдаги мавжуд 4.388 гектар тутзорнинг қарийб саккиздан бир қисми, яъни 533 гектари Тошкент районидадир. Бошқа жойлардан фарқли ўлароқ яхши барг берадиган йирик тутлар ҳам Тошкент районида кўп. Область бўйича 1.850 тонна, Тошкент районига эса 63 тонна пилла режалаштирилганлигини назарда тутсак, бу деярли ўттиздан бир бўлакни ташкил этиши маълум бўлади. Пилла тайёрлашни камайтириш ҳисобига сабзавот, мева-узум етиштиришни кўпайтириш режалаштирилган, деган мулоҳазани билдиришингиз мумкин. Неча йиллар давомида меҳнат, маблағ сарфланиб вужудга келтирилган ажойиб тутзорларни бузиб, сабзавот пайкалларига айлантириш, плани камайтирилмаган районларда эса шундай озуқа базасини барпо этиш қимматга тушиб кетади-ку? Оққўрғон, Пискент, Чиноз сингари районларда ҳам сабзавот ва бошқа ноз-неъматлар етиштиришни кўпайтириш мумкин-ку, ахир? Шундай ҳар томонлама мақбул йўл тутилганда алмашлаб экишни кенгайтиришга, маҳсулотлар хилма-хиллигига эришилган бўлур эди. Иккинчидан, Тошкент районидаги пилла қурти боқишга одатланган хонадонларнинг ярмидан кўпи оиласи учун даромад олиш имкониятидан маҳрум бўлдилар.

Кейинги йилларда бир ёқлама хулоса чиқариш ва ишларни шунга мувофиқ равишда режалаштириш ёмон оқибатларга олиб боришига тез-тез дуч келмоқдамиз. Қанд лавлаги экиладиган майдонлар зарур ҳисоб-китобларсиз қисқартирилганлиги қанд-шакар танқислигини келтириб чиқарди. Кир ювиш воситаларини тайёрлашда ишлатиладиган зарур қўшилмани етказиб бериш кескин камайтирилганлиги оқибатида хом ашёни эмас, тайёр маҳсулотни чет элдан валюта ҳисобига сотиб олишга мажбур бўлдик. Тошкент районида пилла тайёрлаш 1988 йилдаги даража — 144 тоннадан 1990 йил плани сифатида бирданига 63 тоннага туширилганлиги ҳам бир неча ой ўтмаёқ ўзининг нохуш манзараларини намоён эта бошлади. Районнинг Навоий номли, Ильич номли, «Ленин йўли», «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозларида, «Тошкент», «Ленинград» совхозларида кўп йиллик тутзорларни бузиб ташлашга, йўл ва ариқлар ёқасидаги якка ҳолда ўсган йирик дарахтларни қўпоришга киришилди. Тошкент область ипак ишлаб чиқариш бирлашмасининг маълумотларига кўра, қисқа даврда 76 гектар тутзор бузилди, 16 минг 54 туп дарахт қўпорилди. Калинин, Оржоникидзе, Паркент районларида ҳам шундай иш тутилди. Тошкент области бўйича 1 апрелга қадар 138 гектар тутзор бузиб ташланди. Бундай аҳвол кенг тус олган, йиллик план 54 фоиз камайтирилган Тошкент райони ҳақида кенг тўхталдик. Тошкент область ижроия комитети, унинг тегишли хўжалик органлари юқорида кўтарилган муаммони барча жиҳатларни ҳисобга олган ҳолда кўриб чиқадилар ва иқтисодий жиҳатдан энг мақбул ечимга келадилар деб ўйлаймиз. Бунда 1991 йилдан бошлаб пилланинг давлат харид нархларини ҳар бир килограмм учун ҳозирги 7—12 сўмдан 19—26 сўмга кўтариш кўзда тутилаётганлигини ҳам ҳисобга олиш керак.

С. ХЎЖАЕВ.

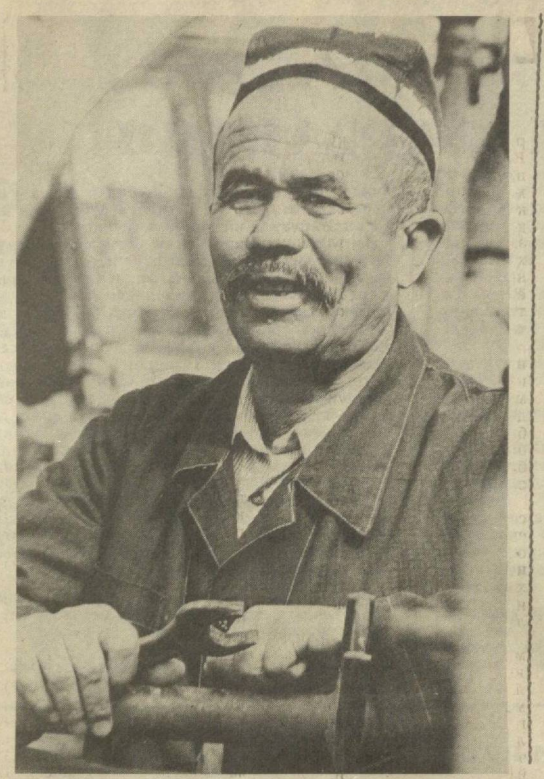

Москва районидаги Усмон Юсупов номли колхоз деҳқонлари жорий йилда 460 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан оқ олтин етиштиришни мўлжалламоқдалар. Шу мақсадда қишлоқ хўжалиги машина-механизмларининг барчаси сифатли созлаб қўйилган. Бунда колхоз трактор парки моҳир чилангари Ураимжон Абдураҳимовнинг ҳиссаси катта.

СУРАТДА: ўз касбининг устаси У. Абдураҳимов.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Озиқ-овқат дастури бўғинлари

ЭЪТИБОР КУЧАЙГАЧ...

СССР Озиқ-овқат программасининг асосий бўғинларидан бўлган чорвачиликни юксалтиришга Жиззах вилоятидаги Октябрь районида алоҳида эътибор берилмоқда. Кейинги йилларда хўжаликлардаги 6 та чорвачилик фермаси ишбилармон кадрлар билан мустаҳкамланди, меҳнатни ташкил этишнинг илғор усуллари жорий этилмоқда. Бу эса ўз навбатида давлат планларининг муваффақиятли бажарилишига замин яратаяпти.

Район чорвадорлари бултур барча соҳалар бўйича яхши натижаларга эришдилар. Олдинги йилдагига нисбатан тайёрланган сут миқдори 18 тонна, тухум 1924 минг дона кўпайди.

— Бултурдан бошлаб ижара пудратига ўтиб ишлаяпмиз, — дейди «Уч қаҳрамон» совхози ферма мудири Шамсиддин Ҳамидов.— Маҳсулот етиштириш бўйича совхоз билан шартнома туздик. Хўжалик бизга мустақиллик берди. Эндиликда кимни ишга олиш, кимга қанча ҳақ тўлаш, қанча озуқа сарфлаш каби масалаларни ўзимиз ҳал қилаяпмиз. Янгича иш юритиш дастлабки самарасини берди. 1989 йилда давлатга 126 тонна гўшт, 687 тонна сут сотиб шартнома мажбуриятларини ошириб уддаладик. Яхши меҳнат қилган Бувихол Ёлғошева, Ўролой Эшатова, Муҳаррам Қуролова, Қураған Хўжақулов, Лутфулла Сувонов каби чорвадорларимиз мўмай даромад олдилар.

— Бу йилги қишлов дамларида унчалик қийинчиликка дуч келмадик, — дейди Беруний номли совхознинг сигирсоғари Салтанат Муҳаммадиева. — Негаки, соғимхоналар печлар ёрдамида иситилди. Молларга емишлар озуқа цехида қайта ишланиб, тўйимлилиги оширилган ҳолда берилмоқда. Бултур хўжалигимизда 186 тонна гўшт тайёрланиб, план 114 фоиз, 617 тонна сут етиштирилиб, план 120 фоиз бажарилган экан, буни меҳнатни тўғри ташкил этиш, тадбиркорлик самараси дейиш керак.

Биз районда бўлганимизда чорвачиликни сердаромад соҳага айлантириш бўйича ички имкониятлар қидирилиб топилаётганига ишонч ҳосил қилдик. Тимирязев номли паррандачиликка ихтисослашган совхозда 1989 йил ўрталарида бедана гўшти етиштириш йўлга қўйилганди. Айни пайтда совхоздаги Сагатбек Алимбетов, Архабек Спанқуловлар бошлиқ бригадаларда парҳез гўшт ва тухум етиштирилаётган бўлса, яна бир коллективда хушхўр ва шифобахш бедана парваришланмоқда.

Қўриқ район чорвадорларининг съездлар йили учун белгиланган режалари катта. Улар ўтган йилги эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш, дастурхонни гўшт, сут, тухум каби маҳсулотларга тўкин қилиш мақсадида тадбиркорлик билан иш юритаяптилар. Йилнинг дастлабки квартали якунлари район чорвадорлари меҳнати самараси бу йил ҳам яхши бўлишидан далолат бериб турибди.

А. БОЛИБЕКОВ.

БОҒЛАР ФАЙЗИ

Ульянов районидаги «Партия XX съезди» совхози кўп тармоқли хўжаликлардан. Пахтачилик асосий даромад манбаи. Чорвачилик, полизчилик ва боғдорчиликка ҳам эътибор катта. 3-агроучасткага қарашли 60 гектар боғдан 2—3 йилдан буён дурустгина наф кўрилмоқда. Бунда ижара пудратининг жорий этилиши қўл келаяпти. Деҳқон ернинг ҳақиқий хўжайини бўлгач, кам маблағ сарф қилиб, кўпроқ даромад олиш йўлларини изламоқда.

Боғ Шерқул Ҳайитов етакчилик қилаётган бригада тасарруфида. Ўтган йилги табиат қийинчиликлари барча соҳаларга зарар келтиргани маълум. Айниқса, боғбонларнинг ташвиши хийла ортди. Кутилмаган совуқ мевали дарахтларга катта зиён келтирди. Тадбиркорлик билан иш юритилганлиги, яъни қатор ораларига қўшимча ишлов берилганлиги, озиқлантириш ва суғориш табақалаштириб ўтказилганлиги ўз самарасини берди. Шартномадаги 210 тонна ўрнига 246 тонна олма саранжомланди. Жорий йилда боғ саховати янада ортади.

— Шу эзгу ниятда боғбонларимиз сидқидил меҳнат қилишмоқда, — дейди Шерқул Ҳайитов. — Мевали дарахтларга шакл бериш, зарарли ҳашаротларга қарши дорилаш ишлари барвақт, сифатли амалга оширилди. Айни пайтда қатор оралари юмшатилиб ўғитланмоқда, оби ҳаёт таралаяпти. Бу юмушларда техника жиловдори Қурбон Ҳайитов, ишчилардан Чўян Норов, Янгибой Очилов, Санам Турдиева алоҳида ибрат кўрсатмоқдалар. Уларнинг ҳар бири кунлик нормани ошириб бажараяпти. Амалдаги йилда 3 гектарлик янги боғ барпо этдик. Лекин муаммолар йўқ эмас. Ҳосил 160 чақирим олисдаги Шаҳрисабз консерва заводига топширилади. Натижада унинг анча қисми нобуд бўлаяпти. Истагимиз шуки, районимизда ҳам мевани қайта ишлаш корхонаси барпо этилса. Шунда сарф-харажат камаярди.

Ҳозир боғбонлар ҳузурида бўлган киши қайноқ меҳнат устидан чиқади. Шу боис боғларнинг файзи ва таровати ўзгача.

Э. ХОЛМУРОДОВ.

ФАНИМИЗ ЗАҲМАТКАШЛАРИ

ЭЪТИҚОД

Академик Асқар Холмуродов иш кабинетида устози Жўра Мусаев билан суҳбатлашиб ўтирарди. Рухсат сўраб, бир даста конверт ва телеграммалар кўтарган котиба қиз кирди.

— Кўпи Киевдан экан, — деди у қўлидагиларни стол устига қўяркан.

— Эрталабки меҳмонлар келишмадими?

— Шу ерда. Кутиб турishибди.

— Кираверишсин, — Асқар Ғаниевич шундай деди-ю, ўрнидан турди. — Домла, кечирасиз, йўқ-йўқ, қимирламанг.

...Устознинг куни кечагидай эсида. Яккабоғлик бу талаба курсдошлари орасида фаоллиги, мустақил фикри ва мулоҳазалари билан ажралиб турарди. Фанга астойдил қизиққанлигидан газета ва журналларда босилган биологияга оид янгилик ва мақолаларни ҳаммадан олдин ўқиб улгурарди. Университетни муваффақиятли тугатаркан, ўқитувчиларига илмий иш билан шуғулланишни ният қилганини айтди.

Эзгу ният унга ёр бўлди. Йигирма беш ёшида биология фанлари номзоди, ўттиз беш ёшида фан доктори илмий даражаларини олиш учун муваффақиятли диссертация ёқлади. Тағин қаерда денг? Украина ССР Фанлар академиясининг биохимия институтида. Худди шу ердаги илмий ишлари учун Украина ССР Фанлар академиясининг А. В. Палладин номидаги мукофотига сазовор бўлди.

Жўра Мусаев стол устидаги телеграммаларга кўз югуртирди. «Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси қилиб сайланганлигингиз муносабати билан шахсан ўз номимдан ва бутун Украина олимлари — қадрдонларингиз номидан табриклайман. Украина ССР Фанлар академиясининг президенти Б. Е. Патон». Навбатдагиси А. В. Палладин номидаги биохимия институтидан экан. Учинчисига А. Богомольц номли физиология институтининг раҳбарлари имзо қўйишган. Д. Заболотний номидаги микробиология ва вирусология институтидан келган табрик телеграммаси ҳам самимий ва дилдан ёзилган.

Витаминлар деб ном олган, физиологик жиҳатдан ўта фаол бир гуруҳ моддаларнинг инсон ва ҳайвон танасида тутган моҳияти ҳаммага маълум. Витамин деганда ёшу қари баб-баравар дармон дорини тасаввур этади.

Хўш, ўша витаминларнинг ҳар бири қандай усуллар билан одам ва ҳайвон ҳужайраларида ўз таъсирини кўрсатади? Изчил изланиш туфайли олим витаминлар гуруҳида ўзининг кучли физиологик таъсири билан маълум бўлган PP витамини (никотин кислотаси) мисолида юқорида таъкидланган илмий муаммоларни атрофлича ҳал қилиб берди. Ҳужайралараро муносабатларни таъминлашда никотин кислотасини ташиш ролини бажарувчи махсус оқсилларни ҳам А. Ғ. Холмуродов биринчи бўлиб ажратиб олди. Уларнинг хоссаларини ўрганиб чиқаркан, биологик моҳиятини ҳам асослаб берди.

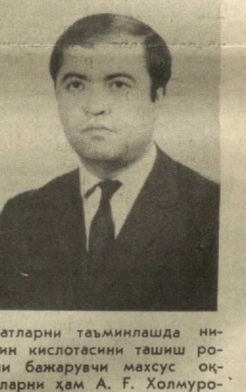

А. Ғ. Холмуродов ўз тадқиқотларини 1961 йилдан (аспирантурага киргач) Украина ССР Фанлар академиясининг биохимия институтида амалга оширди. Дастлабки йилларда жаҳонга машҳур биохимик олим, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Украина ССР Фанлар академиясининг президенти академик А. В. Палладин раҳбарлигида, кейин эса, УССР ФА академиги Р. В. Чаговец бошчилигида ишлаган ўзбекистонлик олим тадқиқотлар ўтказиш жараёнида кўпгина биотехнологик ечимларни ҳам амалга оширди. Бу борада олим кашф этган «Корник» деб аталмиш, қиймати баланд никотин кислотасининг ўрнини тўла босадиган препарат ҳақида сўз юритиш мумкин.

Одатда медицина ва чорвачилик учун зарур никотин кислотаси махсус завод ва цехларда 11 босқичли химиявий технология ёрдамида бета-пиколин деб номланувчи моддадан синтез қилиб олинади. Бу модда чет давлатлардан валюта ҳисобида харид қилиб олинар эди. А. Ғ. Холмуродов унинг Иттифоқимиздаги манбаларини қидириб топди.

Ҳозирги кунда олим яратган биотехнология катта иқтисодий самара билан Украина ССР ва РСФСРнинг бир неча паррандачилик комплексларида ишлатилмоқда. Шу ишлари учун А. Ғ. Холмуродов Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг бронза медали билан тақдирланди.

Айни кунларда Асқар Ғаниевич Холмуродов ўзи бошқараётган микробиология институти коллективи билан кўпгина микроблар биотехнологияларини тадқиқ қилмоқда. Бу биотехнологиялар қишлоқ хўжалиги, медицина ва ташқи муҳит муҳофазасига йўналтирилган. Улардан айримлари Фарғона области пахтачилигида ва балиқчиликда ишлатилмоқда.

Ҳозир у Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти. Микробиология институтига раҳбарлик қилмоқда. Кейинги йиллар ичида бу ердан ажойиб олимлар етишиб чиқди. Улар яратган илмий тадқиқотлар ишлаб чиқаришга, халқ хўжалигига тадбиқ этилмоқда.

Таниқли олим институт ташвишлари билан чекланиб қолмайди. Уни ўзи туғилиб ўсган Қашқадарё вилоятидаги Яккабоғ қишлоғи ташвишлари ҳам ўйлантиради. Холмуродов ҳозир Яккабоғ посёлкасидаги ишсиз аҳолини (асосан ёшлар) иш билан таъминлаш учун у ерда кенг истеъмол моллари фабрикаси ва саноат комбинати қурилишини тезлаштириш ҳаракатида. Районда боғдорчиликка, сабзавотчиликка, чорвачиликка илғор технологияларни жорий қилмоқчи. Сув ҳавзаларини тозалаш учун Ўзбекистон ССР Фанлар академияси институтларининг таянч пунктларини ташкил этмоқчи. У яқин келгусида ҳамюртлари ёрдамида Яккабоғ дарёсининг юқори ҳудудида меҳнаткашлар учун дам олиш ҳамда соғломлаштириш маскани яратиш масалаларини кун тартибига қўймоқчи.

У бу хайрли ишларни амалга оширишни ўзи учун фарзандлик бурчи деб билмоқда.

Ю. БЕРДИЕВ.

ХОРАЗМ ОБЛАСТИ. Хонқа районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бригада бошлиғи Зулфия Иброҳимовани ҳамқишлоқлари яхши механизатор ва пахтакор, фаол жамоатчи сифатида ҳурмат қиладилар. Шунинг учун ҳам уни Ўзбекистон ССР халқ депутати этиб сайлашди.

СУРАТДА: қишлоқ коммунистлари — З. Иброҳимова (чапдан), колхоз правлениеси раиси О. Эгамов, партия комитетининг котиби Ю. Оллоёров, район партия комитети ташкилий ишлар бўлими мудирининг ўринбосари М. Худойберганов ва қурувчи-инженер Б. Очилов хўжаликни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш режалари хусусида фикр алмашмоқдалар.

К. ОТАЕВ олган сурат. (ЎзТАГ).

АГРОСАНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ХОРАЗМ КОНСЕРВАЧИЛАРИ

Бу йил мева ва сабзавотларни қайта ишлаш мавсуми тиғиз бўлиши кутилмоқда — қўшимча ер участкалари олиниши муносабати билан ҳўл мева, сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштириш кўпаяди. Шунинг учун ҳам Хоразм консервачилари корхонани ремонт қилиш, таъмирлаш, кенгайтириш ва янгиларини қуриш ишларини олдиндан бошлаб юбордилар.

Консерваланадиган маҳсулот сифатини яхшилаш ҳам мўлжалланмоқда. Агар аввалги йилларда колхоз ва совхозлар заводга паст сифатли хом ашё етказиб бериб, яхшиларини бозорга элтишган бўлса, энди бундай иш яроқсиз бўлиб қолади. Чунки шахсий боғ ва полизлар майдони икки баравар кенгайди. Қайта ишлаш корхоналарининг қувватларини эса ана шундай даражада ошира олмадилар. Шунинг учун ҳам маҳсулот мўл-кўл бўлганида консервачилар уни танлаб оладилар, маҳсулот топширувчи хўжаликлар эса мева ва сабзавот сифатини сақлаб қолиш тўғрисида ҳам кўпроқ ғамхўрлик қиладиган бўладилар. Бунинг устига консервачиларнинг ўзлари энди область агросаноат уюшмаси воситачилигисиз маҳсулот етказиб берувчилар билан шартнома тузмоқдалар. Россия, Белоруссиядаги истеъмолчилар билан ва бошқа шериклар билан ҳам шартномалар тузилмоқда. Маҳсулот олувчилар бунинг эвазига ёғоч-тахта, гўшт, картошка, турли хил моллар беришади.

ИЛҚ БОР МАРЖУМАК ЭКИЛДИ

Қашқадарёдаги Карл Маркс номли совхоз деҳқонлари маржумак (гречиха)ни бир текисда ундириб олдилар. Улар бу жойлар учун янги бўлган ана шу экиннинг уруғини 200 гектар майдонга сочдилар. Уруғликни Куйбишев областининг хўжаликларидан сотиб олдилар.

Бу йил хўжаликда кенг миқёсли тажриба ўтказишга қарор қилинди. Илгари маржумакни Шаҳрисабз районининг тоғ ёнбағирлари зонасида кичик-кичик участкаларда етиштириб кўришган эди. Натижа ёмон бўлмади, лекин ташаббус ташкилий ишкалликлар туфайли кенг оммалашмади.

Карл Маркс номли совхозда эса бу муаммони ҳал қилишди. Тупроққа ўта сара уруғлик экилди. Ажратилган майдонларнинг учдан бир қисмида маржумакнинг ўзи, қолган қисмида эса беда билан қўшиб экилди — бу ердан уруғлик ҳам, ем-хашак ҳам олинади. Куйбишевда ўрим-йиғим техникасига буюртма берилди. Деҳқонлар ҳар гектардан камида 25 центнер маржумак олишни мўлжалламоқдалар. Совхоз маржумак ёрмасини савдо тармоқларига шартномавий нархларда ва областнинг бошқа хўжаликларига уруғлик сифатида сотиш ниятидадирлар. Ҳосил йиғиб-териб олинганидан сўнг бўшаб қолган ерларга маккажўхори экилади.

(ЎзТАГ).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ТАЛЛИН. Эстониянинг Ингева районидаги «Паюзи» колхозида соғин сигирларни картошка шарбати билан сийлашаяпти. Бу, мунтазам равишда кўп миқдорда сут соғиб олиш имконини бераяпти. Колхоз крахмал заводидан фермага ҳар куни 40 тонна «ичимлик» жўнатишаяпти, яна 20 тоннасини қўшни хўжаликка сотишаяпти. Хўжаликда картошкадан крахмал олинаётганида хом ашёнинг 40 фоизга яқини чиқитга чиқиб кетаяпти. Одатда пульпа ва картошка шарбати тўкиб юборилар эди. Колхоз мутахассислари бу чиқиндиларга иссиқлик ёрдамида шундай ишлов беришни ўрганиб олишдики, энди уни мол жуда яхши емоқда. Илгари шу чиқиндилар туфайли табиатга етказилган зарар учун катта жарималар тўлашга тўғри келарди. Энди улар мол-ҳол учун йилига минглаб тонна қўшимча ем бераяпти. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига кўра, бутун республикада қайта ишланаётган картошкадан чиқиндилардан фойдаланиш ҳисобига 4,2 миллион озуқа бирлиги олиш мумкин бўларди.

* * *

АШХОБОД. «Амударё» ҳавза сув хўжалиги бирлашмасининг Чоржўй гидроузеллар бошқармаси Грузиядан олган дарёлар оқими тезлигини ўлчайдиган янги асбоблар Амударё сувини қатъий белгиланган тартибда аниқ тақсимлашга ёрдам беради. Бу асбоблардан воҳадаги ерлар шўрини ювиш чоғида кенг фойдаланилган ва улар сув чиқариш иншоотлари ишини қатъий назорат қилиб туришга ёрдам берган эди. Тез орада бу ерга яна иккита шундай асбоб олиб келинади. Айни вақтда республикада чиқарилаётган сув ҳажмини ЭҲМ ёрдамида аниқлашнинг Белоруссияда ишлаб чиқилган услуби синовдан ўтказилмоқда. Шунингдек ўртача оқимли ҳавзани ҳисоблаш техникаси, телемеханика ва автоматика ёрдамида бошқаришнинг автоматлаштирилган системаси ҳам яратилмоқда. Энди мутахассислар Туркманистон ва Ўзбекистон хўжаликлари далаларига сув бериш нормаларини аниқроқ белгилай оладилар.

* * *

КУСТАНАЙ. Маҳаллий «Автодизель» заводида болалар церебрал фалажига чалинган ва орқа мияси шикастланган беморлар саломатлигини тикловчи машқ қурилмаларининг дастлабки туркуми тайёрланди. Маҳсулот беш йил мобайнида яхши ишлашига кафолат берилади. Ҳозирча бу ускуналар кўп ишлаб чиқарилмаяпти, лекин тез орада улар ҳар ойда юзлаб тайёрланади.

Бугун—Космонавтика куни

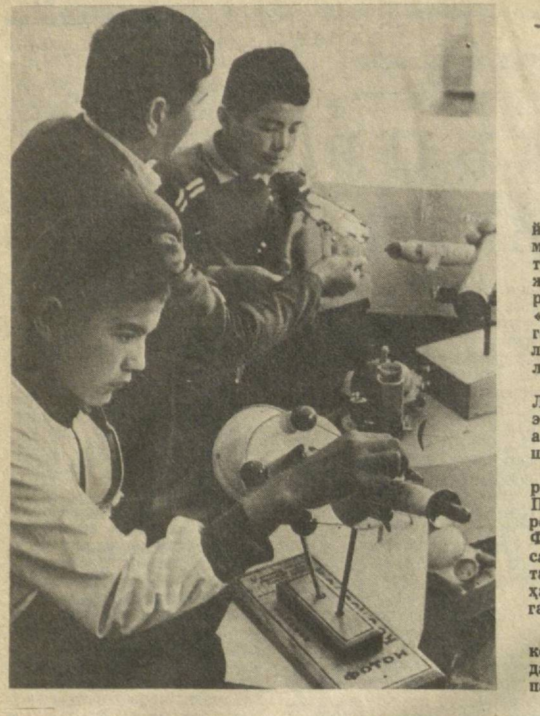

ФАЗО ЧОРЛАР ЗАМИН ФАРЗАНДИН

Бир дам хотирага эрк берайлик. 1961 йил, 12 апрель. Бойқўнғир космодроми. Темир қолип қучоғидаги ракета старт иншоотида. Парвозолди дақиқалари нақадар ҳаяжонли. Динамик кўклам нафаси кезган саҳрода сўнгги буйруқни беради. Афсонавий «Восток» кемаси инсон фарзанди Юрий Гагаринни бағрига олиб, сирли фазо сари интилади. Ер юзини ҳайратда қолдирган «поехали» — «кетдик» сўзи янграйди.

Бу худди кечагина юз бергандай туюлади. Лекин вақт мудом олға чопади. Аср жасорати эса қалбларда абадий сақланади. Зеро, бу авлодлар жасорати, Ватанимиз фарзандининг шижоатидир.

Улар биринчилардан эдилар: Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Павел Попович, Валерий Биковский, Валентина Терешкова, Павел Беляев, Алексей Леонов... Фазогирлар отрядига илк бор қадам қўйиб, самовий стартга, мавҳумот билан учрашувга тайёргарлик кўра бошлаган йигирма нафар ҳарбий учувчи ҳали Ер ўғлони қадами етмаган «дунё»ни тадқиқ қилишлари керак эди.

Йиллар бир-бирини қувиб ўтар экан, рекордлар сони ҳам кўпайиб борди: энг узоқ давом этган сафар, бир кемада кўп кишилик парвоз, болгар, чех, румин, поляк, монгол, ҳинд... халқлари вакиллари билан бирга халқаро экипаж... Лекин Юрий Гагарин номи инсоният тарихида абадий қолгусидир.

Шунинг учун ҳам ўтган йигирма тўққиз йил давомида мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида коинот сирларини ўрганишга отланган фазо ихлосмандлари ўзларини ёш гагаринчилар деб ҳисоблайдилар.

Чапдаги суратда Яккабоғ районидаги ёш техниклар станцияси космик моделлар ясаш тўгарагининг аъзоси (чапдан) Н. Холиқов, раҳбари К. Ярашев ва дўсти С. Холмирзаевни кўриб турибсиз. Нодир янги модель тайёрлаяпти, Соҳид эса устозидан маслаҳат олмоқда.

Ўнгдаги сурат эса биринчи фазогир номига қўйилган Гагарин район ёш техниклар станциясида тасвирга туширилган. 7-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Рустам Хушвақтов ўзи ясаган «Союз» фазо кемаси моделини кўздан кечирмоқда. Унинг космик техника тўгарагига қатнашаётганига беш йил бўлди. Бу даврда Рустамнинг қўлидан чиққан «Луноход», «Восток» моделлари кўпчиликка маъқул бўлди.

Оқ йўл, ёш гагаринчилар! Эзгу ниятларингиз йўлидаги қийинчиликларни енгишда матонат ва жасорат ҳамиша сизга ёр бўлсин!

Р. АЛЬБЕКОВ олган суратлар.

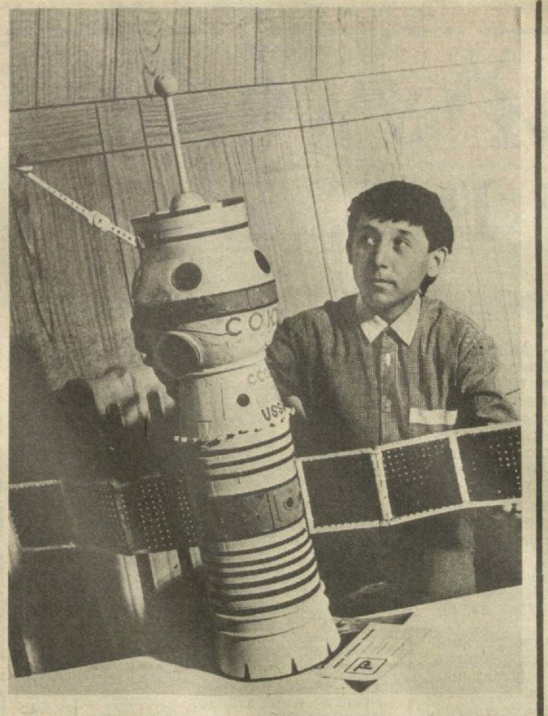

Буюк Ғалабанинг 45 йиллигига

У КУНЛАР ШУҲРАТИ СЎНМАС

Герман фашизми устидан қозонилган Буюк Ғалабада совет халқининг ҳиссаси беқиёс. Она-Ватан озодлиги учун жангларда барча миллатлар ва элатларнинг фарзандлари қатори ўзбек ўғлонлари ҳам немис босқинчиларга қарши мардона курашдилар. Буюк Ғалабанинг шонли санаси арафасида рўзномамиз ҳайъати ўша шонли воқеалар қайд этилган кўплаб мактублар олмоқда. Қуйида уларнинг айримларини эътиборингизга ҳавола қилаётирмиз.

ЖУРЪАТ

1944 йилнинг май ойи. Совет қўшинлари Украина, Белоруссиянинг шаҳар ва қишлоқларини озод қилиш учун шиддатли ҳужум жанглари олиб бормоқда эдилар. Душман Гомель шаҳрини қатор-қатор мудофаа иншоотлари билан мустаҳкамлаб олганди. Абдураим Маткаримов автоматчилар батальонида жанг қиларди. Автоматчилар йўлини узоқ муддатли ўт очиш нуқтасига айлантирилган бир бино тўсиб турарди. Маткаримов шундай оғир дамда ўзида алоҳида бир журъат ҳис этди. У паналаб бориб, бино ичкарисига граната боғламини улоқтирди. Лекин душман ўқидан яраланди. У бир амаллаб ўзини ўнглаб олди-да, бирин-кетин яна иккита граната улоқтирди. Батальон жангчилари ҳужумни давом эттириб, илгарилаб кетишди. Оғир яраланган Маткаримовни эса ҳамширалар дала госпиталига олиб боришди.

Яралари тузалиб, даволаниб чиққач, Абдураим Маткаримов Кенгисберг, Данциг, Нюрменди, Аннам, Грайсвальд, Штральзунд шаҳарлари учун бўлган жангларда қатнашди. Ғалаба кунларини Берлинда нишонлади.

— Гарчи Рейхстаг қуббасида Ғалаба байроғи ҳилпираётган бўлса ҳам ҳали ўқ овозлари эшитилиб турарди, — деб эслайди кекса жангчи. — Немис аскарларининг баъзилари яшириниб олиб, турли йўллар билан бизга зарар етказишни ўйлашарди. Кўпгина заракунандалик, қўпорувчилик ишларининг олдини олиб, душман қолдиқларини зарарсизлантирдик.

...Абдураим ака Маткаримов ҳамон сафда. Ҳозир у Хонқа районидаги ал Хоразмий номли совхозда ёнилғи базасининг мудири. Унинг саъй-ҳаракати билан ёнилғи-мойлаш материаллари тежаб-тергаб сарфланмоқда, исрофгарчиликка асло йўл қўйилмаётир. Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида кекса жангчи мактаблар, дала шийпонларида бўлиб, ёшларга оловли йиллар ҳақидаги ёрқин хотираларини сўзлаб бермоқда.

Йўлдош ҲОЖИЕВ,
Хонқа районидаги 18-ўрта мактаб ўқитувчиси.

ҲАМИША ОЛДИНГИ САФДА

Мўмин Каримов разведка взводининг автоматчиси бўлган қисм Москва бўсағасида олиб борилган шиддатли жангларда иштирок этган. Қуролдош дўстлар ёвуз душманни пойтахтга киритмасликка қасамёд қилган эдилар. Улар ўз қасамёдларига содиқ қолдилар.

Жангчилар баъзи кунлари душман билан бир неча марта юзма-юз олишдилар. Уйқусиз тунларнинг ҳисоби йўқ эди. Аммо ҳеч ким саросимага тушмади. Икки қўли душман найзаси зарбидан ярадор бўлганлигига, елкасига ўқ текканлигига қарамай, Мўмин Каримов довюраклик билан жанг қилишни давом эттирди.

Госпиталда даволаниб чиққач, Мўмин Каримов афсонавий 62-армия қисмларидан бирига юборилди. У Сталинград учун бўлган жангларда қатнашди. Кунларнинг бирида разведкачилар куппа-кундузи душман ўт очиш нуқтасини яксон қилиш тўғрисида буйруқ олдилар. Улар сафдан чиққан душман техникаси, ғишт уюмларини паналаб олға сурила бошлашди. Разведкачилар душман пулемётчиси снаряд портлаши натижасида пайдо бўлган чуқурликда жойлашганлигини аниқлашди. Ўт очиш нуқтасига бошқалардан яқинроқ турган Мўмин Каримов граната улоқтирмоқчи бўлган эди; яна бир душман офицери ўша чуқурликка эмаклаб тушаётганлигини кўриб қолди-да, вақтинча шаштидан қайтди. Сўнгра тиззалаб туриб граната боғламини улоқтирди. Чуқурликка кетма-кет сакраб тушиб, шикастланган пулемёт ёнида душманнинг бир офицери ва икки солдати ўлганлигини кўрди. Жанговар вазифа бажарилди. Разведкачилар бешикаст қайтишди.

Курск бўсағасида ҳам эсда қоладиган бир воқеа содир бўлган эди. Вақтинча сокинлик туфайли Мўмин Каримов ва унинг қуролдош дўсти Михаил Прутковга дам олишга рухсат этилди. Душман артиллерияси отишмасига дуч келиб қолмаслик учун улар бетараф зонада дам олмоқчи бўлишди. Каримов дарҳол мудрай бошлади. Аммо кўзлари дам-бадам очилиб кетарди. Ҳали бир соат ҳам ўтмаган эдики, бир шарпа қулоғига чалинди. Душман разведкачиси бизнинг ўт очиш позициямиз томон келаётган эди. Мўмин Каримов ўрнидан сакраб турдида, гитлерчининг устига ташланди. Қаттиқ уйқуда бўлган Прутков воқеани сезмай ҳам қолди.

Тунги рейдларнинг бирида ярадор бўлган Мўмин Каримов госпиталда анча узоқ даволанди. Кейинги хизматни 53-гвардиячи танкчилар бригадаси таркибида давом эттирди. 1944 йил июль ойининг ўрталари. Ҳаво иссиқ, ёз ёзлигини қилмоқда эди. 16 июль тонг отиши олдидан Марушка қишлоғи яқинида разведка ўтказиш мўлжалланганди. Жангчилар тун ярмида ўринларидан туриб, душман томонни кузата бошладилар.

Мўмин Каримов бошлиқ ҳужумкор группа жанговар вазифани бажариш учун йўлга тушганда соат роса беш бўлган эди. Теварак-атроф зимистон. Бунинг устига топшириқ тонг отиб қолмасдан бажарилиши лозим. Шунга кўра разведкачилар илдам юриб кетишди. Улар қўққисдан душман ҳандақларига бостириб боришди, автоматлардан ўт очиб, гитлерчиларга қирон келтиришди. Мўмин Каримов 7 фашистни ер тишлатиб, бир фрицни асир қилди.

Разведкачилар гуруҳи 21 июль куни Памише дарёсидан ҳам ҳаммадан олдин ўтиб олдилар. Ғарбий қирғоқда эгалланган плацдармни асосий кучлар етиб келгунга қадар ушлаб туришди. Ҳужум бошланиши билан разведкачилар душман устига ташланишди. Ҳандақларда бошланиб кетган юзма-юз жангда разведкачилар душманнинг 14 солдат ва офицерини қириб ташлаб бир фашистни «тил» қилиб олишди.

Душманни қувишни давом эттирган 8 разведкачи ғанимларнинг орқа томонига ўтиб олиб, йўл ёқасида пистирмада туришди. Гитлерчиларнинг йўлини пойлаб, улар яқинлашиши билан шиддатли ўт очишди. Натижада 20 гитлерчи ер тишлади, бир автомашина қўлга туширилди. Мўмин Каримов 6-гвардиячи танкчилар корпуси командирининг 1944 йил 29 августдаги буйруғига мувофиқ III даражали Шуҳрат ордени билан мукофотланди.

Пилица дарёсидан ўтиб, унинг ғарбий қирғоғида плацдарм эгаллаш 1945 йил 15 январь кунига белгиланди. Изғирин тўхтаб, қор учқунлаб турганлигидан совуқнинг шиддати бироз пасайган. Мўмин Каримов етакчилигидаги разведкачилар дарёдан кечаси ўтиб олиш ниятида ярим тундаёқ қирғоққа етиб келишди.

Группа бошлиғи дарёнинг энсизроқ ва дарахт қалинроқ жойини аниқлаш учун икки разведкачини қирғоқ бўйлаб ўнг ва сўл томонга юборди. Кўп вақт ўтмай, улар қайтиб келишди. Қирғоқнинг чап томонидаги энсиз ва илдизига снаряд урилиши натижасида бир дарахт дарёга эгилиб қолган жой ўтиш учун қулай деб топилди.

Дарёдан биринчи бўлиб яна Мўмин Каримовнинг ўзи ўтди. Бошқа разведкачилар ҳам орқама-орқа ғарбий қирғоққа ўтиб олдилар. Плацдарм эгалланди.

Разведкачилар ҳаракатини сезиб қолган гитлерчилар уларни улоқтириб ташлаш мақсадида қарши ҳужумга ўтишди. Аммо саккиз кишидан иборат гуруҳ душманга зарба бериш учун шай бўлиб турган эди. Улар гитлерчиларни жуда яқин келтириб, автоматлардан шиддатли ўт очдилар. Гранаталар улоқтирдилар. Душман чекинишга мажбур бўлди. Плацдармни асосий кучлар дарёдан ўтиб олгунга қадар ушлаб турдилар. Шу тенгсиз жангда Мўмин Каримовнинг шахсан ўзи ғанимларнинг 30 солдат ва офицерини гумдон қилди.

Ҳужум эртасига ҳам давом эттирилди. Мўмин Каримов кичикроқ бир шаҳар кўчаларида олиб борилган жангларда алоҳида жасорат ва матонат кўрсатиб, 37 гитлерчини ер тишлатди, граната боғламини улоқтириб, бир автомашинани портлатиб юборди.

3-гвардиячи танкчилар армияси қўмондони 1945 йил 10 мартдаги буйруғига асосан Мўмин Каримовни II даражали Шуҳрат ордени билан мукофотлади.

Газандалар уяси — Берлин шаҳри бўсағасида олиб борилган ҳаёт-мамот жанглари чоғида бир гуруҳ разведкачилар Земра қишлоғига бостириб киришди. Душман батальонининг штаби ишғол қилинди. Шу ерда 32 гитлерчи қириб ташланиб, бири асир олинди ва қимматли ҳужжатлар қўлга киритилди.

20 апрель куни Мўмин Каримов Барут шаҳрига биринчи бўлиб кириб борди, кўча жангларида 18 гитлерчини ер тишлатди. Душман тўғрисида аниқ маълумотларни қўлга киритди. Чап қўлидан ярадор бўлган Мўмин Каримов жанг майдонидан чиқиб кетмай, олдинги сафда борди. Шиддатли ҳужум давом этган тўрт кунда Мўмин Каримов 87 гитлерчини қириб ташлади.

СССР Олий Совети Президиумининг 1945 йил 27 июндаги фармонига мувофиқ Мўмин Каримов I даражали Шуҳрат ордени билан мукофотланди.

Мажид САМАДОВ,
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси.

БОБОМНИ КЎРГАН БОРМИ?

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг шу йил 23-сонида Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган журналист Мажид Самадовнинг «Изларини излаб» мақоласини юрак ҳовучлаб ўқидим. Чунки менинг бобом ҳам шу урушда ҳалок бўлган, лекин қабри қаердалигини билмайман. М. Самадов қилаётган хайрли ишдан қувондим. Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида бахтли ва озод юрти, халқи учун жонини қурбон қилганлардан беҳад қарздормиз. Ўзбекистонлик жангчиларнинг тўла рўйхатини газеталарда босиш вақти аллақачон етган, лекин кечикиб кетаяпти. Имкони бўлса Мажид акага ўхшаган фидойи инсонлардан кўпроқ топиб, уларга ҳамма шароитни яратиш, ҳисоб очиб, моддий ёрдам кўрсатиш керак. Катта-кичик унга ўз ҳиссасини қўшади, деб ўйлайман.

Бобом Тўра Кўчкинов Сурхондарё область Жарқўрғон районидан 1942 йили кўнгиллилар қатори Ватан ҳимоясига кетган. 1944 йилнинг ёзигача хат ёзиб турган. Шундан сўнг яраландим деган мактуб, уруш тугагач қора хат келган. Бобомни билган, қабри қаердалигидан хабар топган кишилар бўлса бир энлик хат ёзишларини илтимос қиламан.

Н. ТЎРАЕВ.

Сурхондарё область Ангор районидаги, Ангор посёлкаси, Ленин кўчаси, 74-уй.

Анъаналар—эл мулки

ҚУВОНЧГА ШЕРИК, ТАШВИШГА ҲАМДАРД

Ўлкамиз баҳорининг файзи, шукуҳи ўзгача. Табиат келинчакдек ясаниб, дилларга қувонч ва сурур бахш этаяпти. Қадимий айём — Наврўзнинг кенг нишонланганлиги дилбар фаслдаги ёрқин воқеалардан бири бўлди. Йиллар, асрлар давомида шаклланган анъаналар безавол, ўлмасдир.

Ўтган шанба куни Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси («Узсельмаш») ишчи-хизматчилари пойтахтимизнинг Бодомзор даҳасидаги спорт комплексига тўпландилар. Очиқ саҳн ўзига хос сайлгоҳга айланди. Дошқозонлардаги паловнинг хушбўй ҳиди димоқни қитиқлайди. Ёмғирдан сўнг олам янада яшариб кетгандек. Ҳаво мусаффо, қуёш илиқ нур сочади. Чеҳраларда байрам кайфияти. Гулдонларда товланиб турган алвон лолалар кўзларни қувнатади. Дастурхонда турли пишириқлар, ноз-неъматлар.

Карнай-сурнай садолари янграб, тантана бошланганидан дарак берди. 255-боғча тарбияланувчилари давра аҳлини қувноқ қўшиқ ҳамда рақслари билан хушнуд этдилар. Киров район маданият уйи қошидаги «Настарин» ансамбли қатнашчилари, бирлашма ҳаваскорлари, шунингдек, Тошкент маданият институтининг бир гуруҳ талабалари байрам кечасига файз киритдилар.

Бирлашма жумҳуриятимиздаги етакчи машинасозлик корхоналаридан бири саналади. Ҳозир бу ерда 2.600 киши меҳнат қилмоқда. Улар орасида 29 миллат вакиллари бор. Дўстлик, аҳиллик ютуқларга қанот бағишлаяпти. Жорий йилнинг биринчи квартал топшириғи ошиғи билан адо этилди. Корхона цехларида иш қизғин. Бу ерда асосан сеялкалар, кўсак чувиш агрегатлари, пуркагич аппаратлар, шунингдек, кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқарилади. Бирлашма маҳсулотлари қардош жумҳуриятлардан ташқари бир қатор чет мамлакатларга ҳам жўнатилмоқда.

Цехлараро мусобақа ҳаракати йўлга қўйилган. Илғорлар моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириб борилаяпти. Натижада меҳнат унумдорлиги ошиб, маҳсулот сифати яхшиланаяпти. Манфаатдорлик ҳам шунга яраша. З. Худойбердиев, Ҳ. Турсунов, В. Лазович, С. Жумаева, А. Салимов, Н. Қодиров, Д. Абдукаримов, Ш. Жумаев каби зарбдорлар смена топшириғини 1,5—2 ҳиссага адо этиб, коллектив ҳурматини қозонаётирлар.

— Олдимизда катта вазифалар турибди, — дейди бирлашма бош директори Тошмат ака Махаметов. — Ўзбек деҳқонининг оғир меҳнатини енгиллаштириш, унга арзон, пишиқ, ҳар жиҳатдан мукаммал техника етказиб бериш борасида ҳали кўп иш қилишимиз лозим. Корхонамиз маҳсулотларига талаб ошиб бораяпти. Хўжалик ҳисоби ишлаб чиқаришни юксалтиришда қўл келаётир. Ўтган йили учинчи ва тўртинчи квартал якунлари бўйича Иттифоқ тармоқ министрлигининг кўчма Қизил байроғи ҳамда пул мукофотини қўлга киритдик.

Суҳбатга бирлашма касаба уюшма комитети раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати А. Юсупов қўшилди:

— Яхши дам — меҳнатга ҳамдам. Бугунги шодиёнани ўтказишдан мақсад ҳам шу. Спорт комплекси ишчиларимиз хизматида. Учта боғчада уларнинг фарзандлари тарбияланаяпти. Корхона маблағи ҳисобига қурилаётган 48 хонали уй бу йил фойдаланишга топширилади. Муаммолар оз эмас. Бу, аввало, уй-жой билан боғлиқ. Ҳозир 250 киши навбатда турибди. Ёш оилаларни ўз вақтида турар жой билан таъминлай олмаяпмиз. Ётоқхоналарда шароит етарли эмас. Клуб йўқ. Бу масалаларни ҳал этиш диққат марказида бўлади.

...Наврўз davраси жўшқин. Шеър қўшиққа, қўшиқ рақсларга уланиб, дилларга ҳузур бағишлайди. Тўпланганлар бирлашма ҳаваскорлари ижросидаги ҳажвий саҳнани мириқиб томоша қилдилар. Шундан сўнг миллий кураш, тош кўтариш мусобақалари бошланди. Шодиёналар кеч оқшомгача давом этди.

Аҳилликда ҳикмат кўп. Корхона коллективи буни амалда намоён этаётир. Қувонч ҳам, ташвиш ҳам ўртада.

Н. ТОШЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Олий лигада навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Мамлакат чемпиони — «Спартак» командаси мавсумда иккинчи бор мағлубиятга учради. Бу сафар спартакчилар пойтахтлик динамочиларга имкониятни бой (1:2) бердилар.

«Ротор» (Волгоград) — «Помир» (Душанбе), «Шахтёр» (Донецк) — «Черноморец» (Одесса) коллективлари ўртасидаги учрашувларда 1:0 ҳисоби қайд этилди.

* * *

Биринчи лигада ҳам галдаги ўйинлар ўтказилди. «Пахтакор» Бокуда «Нефтчи» командасининг меҳмони бўлди. Учрашув майдон эгаларининг устунлигида ўтди. Улар меҳмонлар дарвозасига жавобсиз учта тўп йўлладилар.

Олмаотанинг «Қайрат» командаси Ленинградда «Зенит» клубидан устун келди. Учрашув тақдирини олмаоталиклар киритган ягона тўп ҳал қилди. Бошқа ўйинлар қуйидаги натижаларни берди: «Факел» (Воронеж) — «Локомотив» (Горький) — 2:0, «Таврия» (Симферополь) — «Геолог» (Тюмень) — 0:1, «Тирас» (Тирасполь) — «Шинник» (Ярославль) — 1:1, «Кубань» (Краснодар) — «Кузбасс» (Кемерово) — 1:0.

* * *

Шарқий зона (иккинчи лига) командалари ҳам мавсумни бошладилар. Илк тур учрашувлари муросасиз курашлар остида ўтганлиги билан мухлисларда яхши таассурот қолдирди. «Нефтяник» Павлодарнинг «Трактор» командасини қабул қилди. Учрашув 2:0 ҳисобида майдон эгалари фойдасига ҳал бўлди. Фарғоналикларга ғалаба келтирган тўпларни Агеев ва Матвеев киритишди.

Энг йирик ҳисоб Чимкентда қайд этилди. Экибастузнинг «Экибастузчи» коллективини қабул қилган «Мелиоратор» 4:2 ҳисобида ғалаба қозонди.

«Навбаҳор» ҳам мавсумни ютуқ билан бошлади. Ашхободнинг «Копет-Доғ» клубини қабул қилган наманганликлар меҳмонлар дарвозасига жавобсиз бир тўп киритдилар.

Дастлабки турдаги бошқа матчлар натижаси: «Спартак» (Андижон) — «Зарафшон» (Навоий) — 1:1, «Олға» (Фрунзе) — «Звезда» (Иркутск) — 3:1, «Химик» (Жамбул) — «Иртиш» (Омск) — 2:1, «Вахш» (Қўрғонтепа) — «Шахтёр» (Қарағанда) — 2:0, «Сурхон» (Термиз) — «Қайсар» (Қизил Ўрда) — 1:0, «Сўғдиёна» (Жиззах) — «Целинник» (Целиноград) — 2:0, «Автомобилист» (Қўқон) — «Динамо» (Барнаул) — 2:1.

ШАХМАТ

Пойтахтимизда Георгий Аъзамов хотирасига бағишланган икки даврали анъанавий мусобақа давом этмоқда. Ҳозирча 7 учрашувдан 6 очко тўплаган чирчиқлик С. Йўлдошев пешқадамлик қилаяпти.

Тошкентлик Х. Набираҳўжаев ва Ф. Собиров кейинги ўринларни эгаллаб туришибди. Улар ҳисобида 5 тадан очко бор. Пойтахтлик А. Белкин ҳисобида 4,5 очко бор. Лекин у бошқа иштирокчиларга нисбатан бир ўйин кам ўтказди.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

13 АПРЕЛЬ, ЖУМА

● ЎзТВ I

11.30 «Ерқазир». Телефильм.
11.50 «Бобомурод Ҳамдамов куйлайди». Фильм-концерт.
12.25 «Оловнинг тизгинланиши». Бадиий фильм. 2-серия.

* * *

17.30 Кўрсатувлар программаси.
17.35 Янгиликлар.
17.40 «Бу сирли олам...».
18.10 «Халқ назорати экрани».
18.45 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Саҳифадан қолган сатрлар».
19.25 Реклама.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Тил — маданият кўзгуси».
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
21.50 «Одобнома».
22.00 «Ахборот».
22.20 «Юртим баҳори». Мусиқий кўрсатув.
24.00 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

18.05 «Китобсеварлар» (рус тилида).
18.50 Регби бўйича олий лига командалари ўртасида СССР чемпионати. «Звезда» (Тошкент) — «ХТЗ» (Харьков).
19.30 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Айни ҳаракат пайти».
ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Контакт». Телетомошабинларнинг саволларига жумҳурият ҳарбий комиссариатининг масъул ходимлари жавоб берадилар.
22.00 «Ахбор».
22.20 «Сурди аизалпо». Афзалишо Шодиев куйлайди.

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
8.45 «Малахит қутича». Мультфильм.
9.05 «Она бўри фарёди». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2 сериялар.
11.30 «Бекинмачоқ» («Биз қандай дам оляпмиз» туркумидан).
12.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
12.30 Останкино концерт студиясида шоир Д. Самойлов билан учрашув.

* * *

15.15 «Агар сиз...»
16.00 Болалар учун фильм. «Жодугар ва сеҳргар» («Ленфильм»).
17.15 «Компьютер билан мулоқот».
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
18.30 «Ҳокимият — Советларга». Маҳаллий ҳокимият органлари ва Ер ҳақида қонун.
19.00 Л. Бондаренко чалади (баян).
19.10 В. И. Ленин туғилган куннинг 120 йиллигига. «В. И. Ленин портретига чизгилар». Кўп серияли телевизион ҳужжатли фильм. 2-фильм — «Ленин кабинетида бир ярим соат» («Экран»).
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
21.05 Долзарб суҳбати.
21.15 «Бу бўлган... бўлганди...».
21.40 «Нигоҳ».
23.10 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.
23.25 ВЛКСМ XXI съезди кундалиги.

● МТ II

8.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
8.15 «Боғдами ёки полизда». Ҳужжатли фильм.
8.35, 9.35 Адабиёт. 5-синф. В. П. Катаев. «Полк ўғли».
9.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35, 11.35 Адабиёт. 6-синф. М. М. Пришвин. «Қуёш омборхонаси».
11.05 «Ғарқ бўлган шаҳар сири». Илмий-оммабоп фильм.

* * *

12.05 Л. В. Бетховен. Скрипка ва оркестр учун концерт. Ж. Тер-Меркерян (АҚШ) ҳамда Арманистон Давлат симфоник оркестри ижро этади.
12.50 «Тушимга катта зал кирибди». А. Н. Островский уй-музейи ҳақида.
13.35 Такрорий телефильмлар сеанси. «Илк қувончлар». 2-қисм — «Ажойиб ёз». 7-серия.
15.00 Бадминтон. Европа чемпионати.

* * *

16.30 «Қадрдон ўлка қўшиғи». Якутия АССР халқ артисти А. Самсонов куйлайди. Якутскдан кўрсатилади.
16.45 «Презентация-3».
17.55 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
18.30 «Майдон». Спорт программаси.
19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Кучукча». Мультфильм.
19.45 Информацион программа.
20.30 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Енгиш» (Краснодар).
21.00 Футбол. СССР чемпионати. «Днепр» — «Динамо» (Киев).
22.50 Спорт ҳамма учун.
23.05 Н. В. Гоголнинг экранлаштирилган асарлари. «Алвасти» («Мосфильм»).
00.20 Бадминтон. Европа чемпионати.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42

Р. — 04200. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1171. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12